شەرقىي تۈركستان ياشلىرى

تايىلىق سىياسى گېزىت

Doğu Türkistan Gençleri

مىللىتىمىز تۈرك دىنىمىز ئىسلام

ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركستان

1994 - يىل 1-ئاي (8 - سان)

AYLIK SIYASI GAZETE

ئىستامبۇلدا شەرقىي تۈركستان ۋە دۇنيا تۈرك شېھىتلىرى ئۈچۈن مەۋلۇت ئوقۇتۇلدى

ئۆزخەۋىرىمىز : 94 - يىل 1-ئاپرېلنىڭ 6 - كۈنى، 93 ياشقا كىرگەن هارماس ئىنقىلاپچىمىز ۋە بايراقدارىمىز ئەيسا يۈسۈپ ئالپتېكىن، بارلىق شەرقىي تۈركستان ئىنقىلاپچىلىرى، تۈركىيە ئىستامبۇلدىكى بەش مىليۇن كىشىلىك ئاتاكۆي جامەسىدە، شەرقىي تۈركستان شېھىتلىرى ۋە دۇنيا تۈرك شېھىتلىرى ئۈچۈن مەۋلۇت - شېرىف ئوقۇتۇلدى. بۇقېتىمقى مەۋلۇتكە، تۈركىيەنىڭ بەزى مىنىستىرى، مىللەت ۋەكىللىرى، ئوقۇمۇشلۇق زاتلار، دىنىي ئۆلىمالار ۋە شەرقىي تۈركستانلىق قېرىنداشلاردىن بولۇپ بىر قانچە مىڭ كىشى قاتناشتى.

مەۋلۇت باشلىنىشتىن بۇرۇن، ئەيسا ئەپەندىم قىسقىچە سۆز قىلىپ، ئۆزىيولۇرتلىرىدا مۇددىئا ۋەمەنىۋى زۇلۇملارسەۋەبىدىن شېھىت بولغان، مىللىي زۇلۇم ۋە مۇستەملىكىگە قارشى كۈرەشلەردە شېھىت بولغان، ۋەتەن قوغدىتىش ۋەتەن قوغداش يولىدا شېھىت بولغان، ۋەتەنىنىڭ پۈتۈنلىكى ۋە تاشقى دۈشمەنگە قارشى كۈرەشلەردە شېھىت بولغان شەرقىي تۈركستان، تۈركىيە، ئەزەربەيجان، قازاقىستان، قىرغىزىستان، ئۆزبېكىستان، تۈركمەنىستان، تاجىكستان، قىبرىس، ئافغانىستان، قىرىم، تاتارستان، كافكاسىيا، كېرىكۈك، بوسنا ھېرسېك، سانجاك كوسوۋا، غەربىي تراكىيا، بۇلغارىستان تۈركلىرى شېھىتلىرى، جۈملىدىن پۈتۈن دۇنيا تۈرك شېھىتلىرىنى ئاتىرسلە يدىغا نلىغىنى بىلدۈردى.

ئەيسا ئەپەندىم ئۆزسۆزىدە يەنە، 200 مىليون نوپوسقا ئىگە تۈرك دۇنياسىدا بىرلىك، ئىتتىپاقلىقنىڭ يېتەرلىك بولمايۋاتقانلىقىنى ئەسكەرتتى ھەمدە سۆزىنىڭ ئاخىرىدا، « تۈرك دۇنياسىنىڭ باشپاناھى بولغان تۈركىيەگە يامان كۆزى بىلەن قارىغانلارنىڭ كۆزى كور بولسۇن ! » دېدى.

ئوخشاش ۋاقىت ئىچىدە يەنە، تۈركىيە ئىستامبۇلدىكى كۆپلىگەن مەسچىتلەردىمۇ، مەخسۇس شەرقىي تۈركستان شېھىتلىرى ۋە دۇنيا تۈرك شېھىتلىرى ئۈچۈن خەتمە قۇرئان ئوقۇلدى ۋە دۇئا تىلاۋەت ئۆتكۈزۈلدى بۇقېتىمقى مەۋلۇت - شېرىف ھەقىقىدىكى خەۋەرلەر، تۈركىيەدىكى بارلىق چوڭ - كىچىك گېزىتلەردە، رادىيو ئىستانسىسى، تېلېۋىزور ئىستانسىلىرىدا ئومومى يۈزلۈك بېرىلدى.

مسيونخندا خىتايغا قارشى ناماياىش ئۆتكۈزۈلدى

« ياۋروپا شەرقىي تۈركستان نامىلىقلار بىرلىكى »، نىڭ رەئىسى ئەركىن ئالپ تېكىننىڭ كىرماغا نىسىدىن بەركەن خەۋىرى :

يېقىندا، « ياۋروپا شەرقىي تۈركستان نامىلىقلار بىرلىكى »، چىن خەلق قۇرۇلتىيى دائىمى كومىتېتىنىڭ مۇدىرى (پارلامېنت باشلىغى) چياۋشى باشچىلىقىدىكى ۋەكىللەر ئۆمىگىنىڭ كىرماغا نىسىنىڭ مسيونخىن شەھىرىگە زىيارەت تەكەللىگە نارازىلىق بىلدۈرۈش يۈزىسىدىن مسيونخىن شەھىرىدە ناماياىش ئۆتكۈزدى، بۇقېتىمقى ناماياىش، دۇنيا يېشىل تېنچلىق تەشكىلاتىنىڭ بىر قىسىم ئەزالىرى، تىبەت داۋاسىنى قوللايدىغان بىر بۆلۈك گۇرۇپپىلارۋە مسيونخىن شەھىرىدىكى تۈرك جەمئىيەتلىرىنىڭ ئەزالىرى قاتناشتى.

« ياۋروپا شەرقىي تۈركستان نامىلىقلار بىرلىكى »، نامايىش مەزكىلىدە، چىنىنىڭ تىبەت، شەرقىي تۈركستان ۋە ئىچكى موڭغول خەلقلىرىگە مالىغان مىللىي ۋەسىياسى زۇلۇملىرى ھەققىدە، مەخسۇس نېمىسچە تەشۋىقات ماتېرىياللىرى تەييارلاپ، ئۆزىنى گىرماغا نىيە سىياسەتچىلىرىگە، خەلقئارا ئاخبارات ئورۇنلىرىغا تارقاتتى.

نامايىشچىلار، شەرقىي تۈركستان بىلەن تىبەتنىڭ بايرىقىنى ۋە « شەرقىي تۈركستان - تىبەت - ئىچكى موڭغولىيەگە ئەركىنلىك »، « كىشىلىك ھوقۇقىغا ھۆرمەت قىلىنسۇن »، « پۈتۈن سىياسىي مەھبۇسلار قويۇپ بېرىلسۇن » دېگەن سۆزلەرنى يېزىلغان لوزۇنكىلارنى كۆتۈرۈپ چىققتى.

« ياۋروپا شەرقىي تۈركستان نامىلىقلار بىرلىكى »، نىڭ مۇئاۋىن باش كاتىۋى، باش سىياسىيون ئەسقەرجان، گىرمانىيە پارلامېنت ئەزالىكىگە پارلامېنت بىناسىنىڭ ئالدىدا نېمىسچە قىلغان نۇتقىدا، چياۋشىنىڭ گىرماغا نىيەگە قىلغان زىيارىتىدىن بۇرۇن، جىنىنىڭ بەزى سىياسىي جىنايەتچىلەرنى قويۇپ بەرگەنلىكىنى، بۇنىڭ قىلىق گىرماغا نىيە جاماەتچىلىكىنىڭ كۆزىنى بويىماقچى بولغانلىقىنى، ھالبۇكى جىنىنىڭ پەقەت 1993- يىلىلا تىبەتتە 230 كىشىنى، شەرقىي تۈركستاندا 135 كىشىنى سىياسىي سەۋەپ بىلەن قولغا ئالغانلىقىنى بايان قىلىپ ئۆتكەندىن كېيىن، مۇنداق دېدى : « بىرقانچە سىياسىي تۇتقۇننى قويۇپ بېرىش بىلەن خىتايلار ئۆزىنىڭ مەمۇرىيىتىنى ئىسپاتلىمايدۇ، ئەگەر خىتايلا ھەقىقەتەن ئۆزىنى مەمۇرىيەتنى بىلدۈرمەكچى بولسا، تىبەت، شەرقىي تۈركستان ۋە ئىچكى موڭغولدىكى مىڭلارچە سىياسىي تۇتقۇننى ئەركىن قويۇپ بېرىشى، مول، يەرئاستى بايلىققا ئىگە بولغان بۇ مىللەت تەلەپنى دۇنيادىكى ئەڭ نامراتلىقتىكە ئايلاندۇرۇپ قويغان ئىختىسادى تالان - تاراج سىياسىتىگە خاتىمە بېرىشى ۋە بۇ مىللەتلەرنىڭ ئۆزىتەغدىرىنى ئۆزى بەلگىلەش ھوقۇقىغا ھۆرمەت قىلىشى كېرەك » .

« ياۋروپا شەرقىي تۈركستان نامىلىقلار بىرلىكى »، ئۆتكۈزگەن بۇ قېتىمقى نارازىلىق ناماياىشى، گىرماغا نىيەخەلقىنىڭ كۆچلۈك ھېمدا شلىغىنى قوزغىدى ۋە خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىگە ئەجەللىك زەربە بولدى.

خىتاي ئاپاپارچىلىنىدۇ

يېقىندا، فرانسىيەدە چىقىدىغان « ئىندوماتون » گېزىتى، يېقىنقى كەلگۈسىدە خىتاينىڭ 10 غا پارچىلىنىپ كېتىدىغانلىقى ھەققىدە خەۋەر بەردى. تۈركىيەدە چىقىدىغان « تۈركىيە »، « يېڭى ئاسىيا » گېزىتلىرىدۇ، فرانسىيە « ئىندوفوماتون » گېزىتىنىڭ بەرگەن خەۋىرىنى نەقىل كەلتۈرۈپ، خىتاينىڭ پارچىلىنىدىغانلىقى ھەققىدە خەۋەر بەردى. تۈركىيە « يېڭى ئاسىيا » گېزىتىنىڭ 94 - يىل 1-ئاينىڭ 22 - كۈنى بەرگەن خەۋىرىدە مۇنداق دېيىلىدۇ :

(داۋامى 2 - بەتتە)

خىتاي 10 ئاغا پارچىلىنىدۇ

(بېشى 1-بەتتە)

« فىرانسىيە ، خىتاي ينىڭ يېقىن كەلگۈسىدە پارچىلىنىش تەھدىدىگە دۇچ كېلىدىغانلىقىنى قەيت قىلدى، فىرانسىينىڭ « ئىنفورماتيون » گېزىتى، خىتاي مالىيە مىنىستىرلىكى ھازىرلىغان بىر دوكلاتقا ئاساسلانغان ھالدا مۇنداق بەرگەن خەۋىر بەردە ، ھازىر خىتاي ينىڭ بۆلۈنۈش خەۋپىگە دۇچ كەلگانلىقىنى، خىتاي ينىڭ بۇخەتەردىن قۇتۇلۇشى ئۈچۈن، ئامېرىكىغا ئوخشاش فېدېرال سېستىما قۇرۇشى كېرەكلىكىنى تەكىتلىدى .

فىرانسىيەدە ئالاھىدە تەسىرى بار بۇگېزىت، خىتاي ينىڭ كۆچلۈك ئادەمى دېگەن شىياۋ پىڭ ئۆلگەندىن كېيىن، خىتاي يادا تېتونىك يۇگوسلاۋىيەسىگە ئوخشاش ۋەزىيەت شەكىللىنىدىغانلىقىنى قەيت قىلدى . خىتاي ھەقتىدە بەلگىلىمە ماۋزۇلۇق خەۋەرنىڭ يازغۇچىسى خىتاي ينىڭ بۆلۈنۈشى بىلەن، خىتاي يەنە بىر قېتىم ئىككىگە بۆلۈنۈشى ياكى بولمىسا 10 ئۆلكىنىڭ مۇستەقىل ھالدا كېلىدىغانلىقىنى باياڭ قىلمىشتى » .

چەتئەل سىياسىيونلىرى ۋەكىلىرى تەكىتلىرى، ئاۋادا خىتاي يادا پارچىلىنىش يۈز بەرسە ، تىبەت بىلەن شەرقىي تۈركىستان ئەڭ بۈرۈن مۇستەقىل بېتىستور مىللەتلەرنىڭ بىرسى بولۇپ قالىدۇ، دەپ قارىماقتا .

دۇنيا ئىسلام بىرلىگى شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە موھىم قارار ئالدى

ئۆزخەۋىرىمىز : دۇنيا ئىسلام بىرلىگى قۇرغۇچىلار كومىتېتىنىڭ 3 - نۆۋەتلىك 33 - قېتىملىق يىغىنى 1993- يىل 11 - ئايدا مەككە شەھرىدە ئېچىلدى . بۇقېتىمقى يىغىندا ، نۆۋەتتە ئۆزگۈرۈش بولۇۋاتقان دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى موسۇلمان مىللەتلەر دۇچ كېلىۋاتقان تۈرلۈك مەسىلەرمۇزاكىرە قىلىنىپ، ئۆتكەن يىلى دۇنيا ئىسلام بىرلىكىنىڭ موسۇلمان مىللەتلەر دۇچ كېلىۋاتقان مىللى كىرىزىسلارنى ھەل قىلىش جەھەتلەردە كۆرسەتكەن تىرىشچانلىقلىرى خۇلاسىلەندى ھەمدە بىرقاتار يېڭى قارارلار ئېلىندى .

بۇقېتىمقى يىغىندا ئاساسلىق ، نۆۋەتتە دۇنيادا كىرىزىسقا دۇچ كەلگەن ۋە قىسمەن ئەھۋالدا قالغان بوسنا ھەرسەك، پەلەستىن، سومالى، ئافغانىستان، شەرقىي ياۋروپا موسۇلمانلىرى، مۇستەقىل دۆۋلەتلەر بىرلەشمىسى، كەشمىر، فىلىپپىن موسۇلمانلىرى ۋە شەرقىي تۈركىستان موسۇلمانلىرىنىڭ ئەھۋالى مۇزاكىرە قىلىندى .

دۇنيا ئىسلام بىرلىكىنىڭ بۇقېتىمقى يىغىندا ، شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە بايانات ئېلان قىلىندى ۋە مەخسۇس قارارلار ئېلىندى .

شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە ئېلان قىلىنغان بايانات مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە :

. خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزگەن كۆچمەن يۆتكەش سىياسىتى ۋە ئاساسلاتسىيە سىياسىتى، بۇرا يوندىكى موسۇلمانلارنىڭ نوپوسىنى 1950- يىلدىكى 85 پىرسەنتدىن 1993- يىلدىكى 48 پىرسەنتكە چۈشۈرۈپ قويۇپ، بۇرا يوندىكى موسۇلمانلارنىڭ مەدەنىي - مائارىپ ۋە ئىجتىمائىي جەھەتتە غايەت زور چېكىنىشكە سەۋەپچى بولدى . خىتاي ھۆكۈمىتى، بۇرا يوندا تېخنىكا ۋادىملىرى ۋەزىيالىلار كادىچىل، دېگەنلەرنى باھانە قىلىپ، خىتايلارنى كەڭ كۆلەمدە يۆتكەپ ئەكىرگەشكە ، يەرلىك مىللەت تەرەققىياتى (موسۇلمانلار) دېنى تەربىيە ئېھتىياجىدىن ئايرىلىپ قالدى . بۇندىن باشقا ، موسۇلمانلارنىڭ ئۆز ئانا تىلى تەربىيىسىدىن ئايرىلىشى ياكى ئۆز تىلىدا ئوقۇش پۇرسىتىدىن تارتىپ ئېھتىياجىغا يەرلىك خەلق تىلىدا ئوقۇتۇش ئۆز ئالدىغا تۇرسۇن، ھەتتا يىلارتەرىپ

3 - نۆۋەتلىك تۈرك دۇنياسى قۇرۇلتىيىنىڭ قارارى

ئۈرۈمچى ۋاقىت بويىچە ؛ 1993- يىل 5 - دېكابىر ئامېرىكىنىڭ ۋاشىنگتون شەھىرىدە ئېچىلغان 3 - نۆۋەتلىك تۈرك دۇنياسى قۇرۇلتىيىدا ، تۆۋەندىكى موھىم قارارلار ئېلىندى ؛

1. روسىيە فېدېراتسىيونى ئىچىدىكى مۇستەقىللىق تەلەپلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، سىياسىي تەشكىلاتلارنى قۇرۇپ چىققان ۋە قانۇنلۇق سايلام ئارقىلىق ئۈزۈلمەستىنى سايلاپ چىققان خەلقئارىنىڭ مۇستەقىللىقىنىڭ قوبۇل قىلىنىشى ئۈچۈن بارلىق ئەلەرگە مۇراجىئەت قىلىش

2. روسلارنىڭ نوپوس يۆتكەش سىياسىتى نەتىجىسىدە ، ئۈزۈلمەستىن ئازسانلىق ھالغا چۈشۈپ قالغان سا كا ، ئالتاي، تۇۋا ، خاكاس، شور ، تېلېئۈت، قارا چاي، بالقار ، كۆمۈك، نوگاي قاتارلىق تۈركى خەلقلەرنىڭ ئۈزلۈكسىز ئەسلىنىشى ۋە ئۇلار ئېلان قىلغان مۇستەقىللىق بايانلىرىنى ئېتىراپ قىلىنىشى ۋە ئۇلارنىڭ مۇستەقىللىق ئۈچۈن ئېلىپ بېرىۋاتقان كۈرەشلىرىنى پۈتۈن دۇنيا غا ئاگلىتىش .

3 . شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ مۇستەقىللىقى ئۈچۈن، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ داۋاسىنى پۈتۈن دۇنيا غا ئاگلاتماق، شەرقىي تۈركىستانغا خىتاي كۆچمەنلىرىنى يەرلەشتۈرۈش ۋە شەرقىي تۈركىستاندا ئېلىپ بېرىۋاتقان ئاتوم سىناقلىرىنى توختىتۇشنى تەلەپ قىلىش ، « تىبەت - شەرقىي تۈركىستان - ئىچكى موڭغۇلىيە خەلقلىرى ئىتتىپاقى » نىڭ يېقىندا گىرمانىيەدە ئېلان قىلغان « مىيونخېن خىتاپنامىسى » نى قوللاش .

4 . بوسنا ھەرسەكتىكى قىرغىنچىلىققا ئوخشاش ئىنسانىي جىنايەتلەرنىڭ كۆسۈۋاتقان ئۇيغۇر دىيارىغا ئالاقىدار خەلقئارالىق تەشكىلاتلارنىڭ بالقان ئېلارىدىكى ۋەقەلەرنىڭ يېقىن بىر دۇنيا ئۇرۇشىغا سەۋەب بولۇپ قېلىشى ھەققىدە دۇنيا جامائەتچىلىكىگە داۋاملىق تۈردە ئاگاھلاندۇرۇش بېرىش .

5 . ئەرمەنلەرنىڭ ئەزەربەيجاندىكى تاجاۋۇزچىلىغىنى توختىتۇشنى ۋە ئەرمەنلەرنىڭ ئىشغال قىلىۋالغان تۈپراقتىن دەرھال چېكىنىشنى تەلەپ قىلىش، دۇنيا جامائەتچىلىكىنى ئەرمەنلەرنىڭ تاجاۋۇزچىلىغىنى ئەيىپلەشكە چاقىرىش، ئەرمەنلەرنىڭ زۇلۇمى بىلەن ئۈزۈيۇرتلىرىدىن قېچىپ چىققان بىرمىليون ئەزەرى مۇساپىر لېرىغا تۇرلۇك ياردەملەرنى بولۇش ۋە ئۇلارنىڭ ئۈزۈيۇرتلىرىغا قايتىشىغا ياردەم بېرىش .

6 . ئىرانداياشاۋاتقان 20 مىليوندىن ئارتۇق تۈرك خەلقىنىڭ ھوقۇقىنىڭ ئېتىراپ قىلىنىشى ۋە ئۇلارنىڭ مىللىي مەدەنىيىتىنىڭ تەرەققىي قىلىشى ئۈچۈن زۆرۈر بولغان شەرت - شارائىتلارنى ھازىرلاپ بېرىش .

7 . سابىق سوۋېت تۈپراقلىرىدا دىكتاتورلۇق ھاكىمىيەتنىڭ قايتا باش كۆتۈرۈشىنى توسۇش، كۆزبۇياچىلىق بىلەن ياكى دېموكراتىيىگە خىلاپ ھالدا ھاكىمىيەت بېشىغا چىققان ھۆكۈمەتلەرنى ئېتىراپ قىلماسلىق

8. دۇنيانىڭ ھېچقانداق بىر يېرىدە ، ئىنسان ھەقلىرى، قانۇننىڭ مۇتلەق ئۈستۈنلۈكى ۋە دېموكراتىيىگە خىلاپلىق قىلماسلىق .

9 . دۇنيا دا فېدېراتسىيىنىڭ مودىدىن قالغا نلىغىنى ۋەھالزىر مۇستەقىللىق دەۋرىنىڭ باشلانغىنى كۆزدە تۇتۇپ، قىبرىستىكى ھەر ئىككى مىللەتنىڭ ئۆز ئالدىغا دۆۋلەت قۇرۇش پىكرىنى قوللاش .

10. ئىراقتىكى تۈركلەرنى قىيىن تۇرمۇش شارائىتىدىن قۇتقۇزۇش، سادداملىنىڭ ئىراق تۈركلىرىگە سېلىۋاتقان زۇلۇملىرىنى توختىتۇشنى تەلەپ قىلىش، ئۈزۈيۇرتلىرىدىن سۈرگۈن قىلىنغان تۈركلەرنىڭ ئۈزۈيۇرتلىرىغا قايتىپ كېلىشىگە يار دەم بېرىش ، بۇرايونداكى ئىراق تۈركمەنلىرىنىڭ تارىختىن بۇيان داۋام قىلىپ كەلگەن مەدەنىي ۋەسىياسىي ھوقۇقلىرىنى ئېتىراپ قىلىش .

11. غەربىي ئىراكىيا تۈركلىرىنىڭ كىرىتسىيە پارلامېنتىدا ۋەكىللىق بولۇشىنى قوغداش .

12. ئامېرىكىنىڭ ماكېدونىيا جۇمھۇرىيىتىنى ئېتىراپ قىلماسلىقىنى ھەقسىزلىق ۋە يولسىزلىق .

13. بالقانداياشاۋاتقان پۈتۈن تۈركلەرنىڭ تۈركچە ۋەمىللىچە تەربىيەكۆرۈش ھەققىنى قوللاكەلتۈرۈش .

14. ھەرخىل تېرورلۇق ھەرىكەتلىرىگە قارشى تۇرۇش ، دۇنيا جامائەت قوللىغان تېرورلۇققا پۈتۈن ئىنسانىي دۇنيانىڭ ئورتاق قارشى تۇرۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈش .

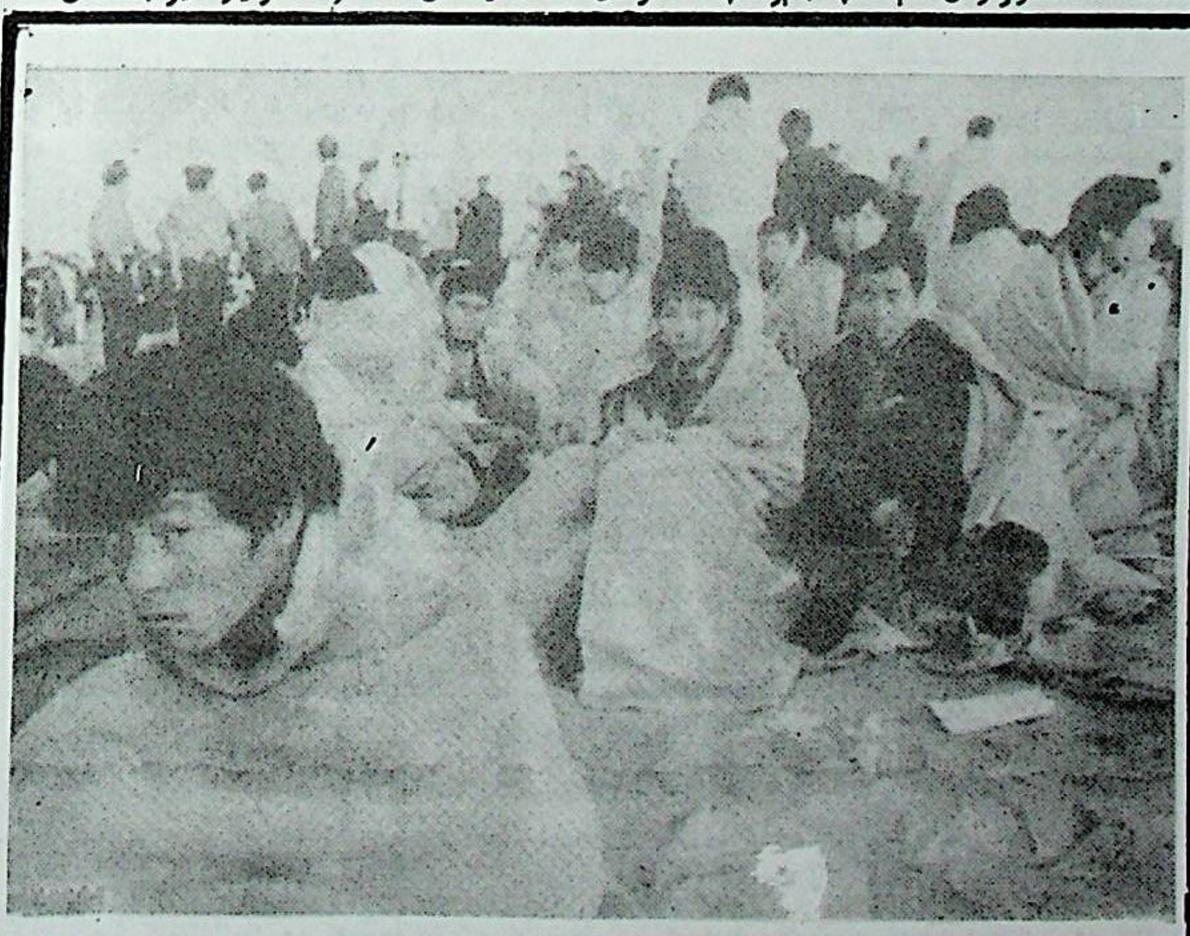
15. دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا ياشاۋاتقان تۈركى مىللەتلەرنىڭ بۇقېتىمقى يىغىندا ئوتتۇرىغا قويغان تەلەپلىرىنى ئەمىلىيلەشتۈرۈش ۋە دۇنيا دىكى بارلىق ھەلقىلارالىق تەشكىلاتلارنى بۇلارغا يار دەم بېرىشكە چاقىرىش .

16. يۇقارقى قارارلارنىڭ ئىجرا قىلىنىشى ئۈچۈن، « تۈرك - ئامېرىكا جەمئىيەتلەرىنى بىرلىكى » گە پۈتۈن ھوقۇقنى بېرىش .

بۇقارارلارغا ، « تۈرك - ئامېرىكا جەمئىيەتلىرى بىرلىكى » ۋە تۈرك دۇنياسى كومىتېتىنىڭ رەئىسى ئەھمەت ئەلى ئارسلان، « تۈرك دۇنياسى تەتقىقات ۋەخىپى » نىڭ رەئىسى تۇران يازغان ۋە « تۈرك دۇنياسىدا دېموكراتىيىنى ئىلگىرى سۈرۈش ۋەخىپى » نىڭ رەئىسى خالىل شۆكۈنلەر بىرلىشىپ ئىمزا قويدى .

ئامېرىكا ھۆكۈمىتى خىتاي كۆچمەنلىرىگە جىددىي تەدبىر قوللاندى

تۈركىيە « زامان » گېزىتىنىڭ 1994- يىل 1-يانۋىنىڭ 11-كۈنىدىكى خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا ، ئامېرىكا ھۆكۈمىتى جىددىي تەدبىر قوللۇنۇپ، ئامېرىكىغا تۇرلۇك قانۇنسىزيوللار بىلەن ئېقىپ كىرگەن خىتاي كۆچمەنلىرىنى يىغىۋېلىشقا باشلىغان . ئۇتكەن يىل ئىچىدە ، ئامېرىكىدىكى كۆچمەن ئورگانلىرى، پۈتۈن ئامېرىكا قوشما شتاتىتى تەۋەسىدە تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، قىزىل خىتايدىن قانۇنسىزيوللار بىلەن

ئامېرىكا ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن يىغىۋېلىنغان خىتاي كۆچمەنلىرى

ئامېرىكىغا ئېقىپ كىرگەن 284 نەپەر خىتاي ئايرىم خىتاينى تۇتۇپ، ئۇلارنى ھەرقايسى تۈرمىلەرگە ئورۇنلاشتۇرغان . بۇخىتاي كۆچمەنلىرى سىياسىي پاناللىق سوتلىرىغا ئېلىپ چىققانلىغا ندا ، ئۇلار بىرەك ھالدا ، ئۈزلىرىنىڭ قىزىل خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتىدىن نارازى ئىكەنلىگىنى، ھۆكۈمەتنىڭ مەجبۇرى بالاچۈشەرتكۈزۈش، بوي سۇنمىغانلارنى سىياسىي جەھەتتىن بېسىش، ئىختىسادى جەھەتتىن جازالاش، تۈرمىگە تاغلاش، ئىكەنلىكى ئېيتقان ، ئۇلارنىڭ سىياسەتىدىن قۇتۇلۇپ، ئەركىن ياشاش ئۈچۈن ئامېرىكىغا كەلگەنلىگىنى ئېيتىشقان . ئامېرىكىدا ئېچىلغانسىياسىي پاناللىق سوتلىرىدا ، بۇ 284 خىتاي ئىچىدە ئاران 25 كىشى ئادۋوكاتلارنىڭ ياردىمى بىلەن يېڭىپ چىققانلىغان . ئامېرىكا ھۆكۈمىتى بۇخىتايلارنىڭ سىياسىي پاناللىغىنى قوبۇل قىلماق، تېخىمۇكۆپ خىتاي كۆچمەنلىرىنىڭ ئامېرىكىغا بۆسۈپ كىرىشىگە توسقۇنلۇق بولماسلىقى، دېگەن ئەندىشىدە قالغان .

قىسقا خەۋەرلەر

ئۈرۈمچى ۋاقىت بويىچە ؛ 500 مىڭدىن ئارتۇق ئۇيغۇر يا شاۋاتقان ئۇتتۇرا ئاسىيادىكى تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرىدە ، 5 نەپەر شەرقىي تۈركىستانلىق ئۇيغۇر بۇ جۇمھۇرىيەتلەرنىڭ مىللەت ۋەكىللىكىگە سايلاندى ، بۇ 5 مىللەت ۋەكىلىنىڭ بىرسى قىرغىزستاندا ، ئىككىسى قازاقستاندا يەنە ئىككىسى ئۈزبېكستاندا . شەرقىي تۈركىستانلىق مۇھاجىر قېرىنداشلار مىز نىڭ مىللەت ۋەكىللىكى بولۇپ سايلىنىشى، بۇ تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرىنىڭ ئۈزلىرىنىڭ قانداش، تىلداش، دىنداش ئۇيغۇر قېرىنداشلارغا يېقىندىن غەمخور لۇق قىلىۋاتقانلىغىنى تولۇق ئاماياندۇ .

شەرقى تۈركىستا نەنىكى 12 ناھىيە - شەھەر دە قوزغىلاڭ

(تەھرىرىدىن : 1993- يىل 11- ئاينىڭ 18- كۈنى، خىتاي كومۇ- نىستىتىك پارتىيىسىنىڭ ئۈچكى قىسمىدا تارقىتىلىدىغان « ئۈچكى ھەۋەرلەر » گېزىتىدە، 11- ئاينىڭ 8 - كۈنىدىن 12- كۈنىگىچە بولغان بەش كۈن ئىچىدە، شەرقى تۈركىستا نەنىكى 12 ناھىيەۋە شەھەر دە چوڭ - كىچىك قوزغىلاڭ يۈز بەرگەنلىكىنى ھەمدە خىتاي مەمۇ- كىمزى ھۆكۈمىتىنىڭ بۈقوزغىلاڭلار نىڭ تەرەققىيات قىلىۋاتقانلىقىنى ئېيتتى. بىز تۈۋەندە سىلەرگە، خىتاينىڭ « ئۈچكى ھەۋەرلەر » گېزىتىگە بېسىلغان مالىنىڭ ئەينەن تەپسىلاتىنى سۇندۇق)

« 11-ئاينىڭ 8 - كۈنىدىن 12- كۈنىگىچە بولغان 5 كۈن ئىچىدە، شىنجاڭنىڭ غولجا شەھرى، ئاقسۇشەھرى، بۆرتالا شەھرى، خوتەن شەھرى، كورلا شەھرى، چاپچال، كۈنەس، لوپنۇر، شايا، لوپ، ئاقسۇكونىشەھەر، ئاقتۇقاتارلىق شەھەر، ناھىيە ۋەۋىلايەتلىرىدە، تەشكىللىك ھاراكەتسىز نامدىكى قوزغىلاڭ ۋەزۋۇرا ۋانلىق ۋەقەلىرى يۈز بەردى، ئۇلار (شەرقى تۈركىستان خەلقىنى دېمەكچى) پارتىيە - ھۆكۈمەت ئورگانلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ، شۇجا يلار دىكى جامائەت خەۋپسىزلىكىنى قورشاۋلدى، شۇنداقلا، يەرلىك خەلقنى ئىش تاشلاش، بازار تاشلاشقا قۇتۇراتتى، ھەتتا بەزى جايلاردا توپىلاڭچىلار نىڭ ھۆكۈمەتنىڭ تەشۋىقات ئاپتوموبىللىرىغا ئوق ئېتىپ بومبا ۋەكۆيدۈرگۈچ بومبىلارنى ئېتىشىدەك ۋەقەلەر يۈز بەردى.

توپىلانغان ئىسپاتلار شۇنى ئىپادىلىدىكى، غولجا، ئاقسۇ قاتارلىق شەھەرلەردە بەزى يەرلىك پارتىيە - ھۆكۈمەت ۋەيەرلىك پارتىيە - ھۆكۈمەت ئورگانلىرىغا قارشى تەشۋىقات پائالىيەتلىرىدە بولماقتا ھەمدە، قوزغىلاڭ قىلىشنى ۋەتوپىلاڭ چىقىرىشنى پىلانلىماقتا».

« غولجا شەھرىدىكى ئۇيغۇرلار، ئۇيغۇر باشلىقلار نىڭ
سانىنى كۆپەيتىشنى كۆچلۈك تەلەپ قىلىشتى »

« 11-ئاينىڭ 8 - كۈنى سەھەردە، غولجا شەھرىدىكى ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان 500 دىن ئارتۇق ئاممامەشئەلەرنى ئىگىزكۆتەرگەن ھالدا ئاقتۇنۇم ئوبلاستىنىڭ ئالدىغا توپلۇنۇپ، ئاپتونوم ئوبلاستىنىڭ پارتىيە - ھۆكۈمەت رەھبەرلىرىنى ئۇيغۇرلاشتۇرۇشنى تەلەپ قىلىشتى، ئۇلار، « شىنجاڭ ئۇيغۇرلار غامەنسۇپ، ئۇيغۇرلار شىنجاڭنىڭ خوجايىنى » دەپ شوئارتوۋلاشتى، ئۇلار يەنە ئۆزلايە تلىرىدە، تەشكىللىك ھاراكەتسىز قوزغىلاڭ ۋەزۋۇرا ۋانلىق شەھەر، ناھىيە ۋەۋىلايەتلىرىدە، تەشكىللىك ھاراكەتسىز نامدىكى قوزغىلاڭ ۋەقەلىرى يۈز بەردى، ئۇلار (شەرقى تۈركىستان خەلقىنى دېمەكچى) پارتىيە - ھۆكۈمەت ئورگانلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ، شۇجا يلار دىكى جامائەت خەۋپسىزلىكىنى قورشاۋلدى، شۇنداقلا، يەرلىك خەلقنى ئىش تاشلاش، بازار تاشلاشقا قۇتۇراتتى، ھەتتا بەزى جايلاردا توپىلاڭچىلار نىڭ ھۆكۈمەت تەشۋىقات ئاپتوموبىللىرىغا ئوق ئېتىپ بومبا ۋەكۆيدۈرگۈچ بومبىلارنى ئېتىشىدەك ۋەقەلەر يۈز بەردى.

توپىلانغان ئىسپاتلار شۇنى ئىپادىلىدىكى، غولجا، ئاقسۇ قاتارلىق شەھەرلەردە بەزى يەرلىك پارتىيە - ھۆكۈمەت ۋەيەرلىك پارتىيە - ھۆكۈمەت ئورگانلىرىغا قارشى تەشۋىقات پائالىيەتلىرىدە بولماقتا ھەمدە، قوزغىلاڭ قىلىشنى ۋەتوپىلاڭ چىقىرىشنى پىلانلىماقتا».

« غولجا شەھرىدىكى ئۇيغۇرلار، ئۇيغۇر باشلىقلار نىڭ
سانىنى كۆپەيتىشنى كۆچلۈك تەلەپ قىلىشتى »

« 11-ئاينىڭ 8 - كۈنى سەھەردە، غولجا شەھرىدىكى ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان 500 دىن ئارتۇق ئاممامەشئەلەرنى ئىگىزكۆتەرگەن ھالدا ئاقتۇنۇم ئوبلاستىنىڭ ئالدىغا توپلۇنۇپ، ئاپتونوم ئوبلاستىنىڭ پارتىيە - ھۆكۈمەت رەھبەرلىرىنى ئۇيغۇرلاشتۇرۇشنى تەلەپ قىلىشتى، ئۇلار، « شىنجاڭ ئۇيغۇرلار غامەنسۇپ، ئۇيغۇرلار شىنجاڭنىڭ خوجايىنى » دەپ شوئارتوۋلاشتى. ئۇلار يەنە ئۆزلايە تلىرىدە، تەشكىللىك ھاراكەتسىز نامدىكى قوزغىلاڭ ۋەزۋۇرا ۋانلىق شەھەر، ناھىيە ۋەۋىلايەتلىرىدە، تەشكىللىك ھاراكەتسىز نامدىكى قوزغىلاڭ ۋەقەلىرى يۈز بەردى، ئۇلار (شەرقى تۈركىستان خەلقىنى دېمەكچى) پارتىيە - ھۆكۈمەت ئورگانلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ، شۇجا يلار دىكى جامائەت خەۋپسىزلىكىنى قورشاۋلدى، شۇنداقلا، يەرلىك خەلقنى ئىش تاشلاش، بازار تاشلاشقا قۇتۇراتتى، ھەتتا بەزى جايلاردا توپىلاڭچىلار نىڭ ھۆكۈمەت تەشۋىقات ئاپتوموبىللىرىغا ئوق ئېتىپ بومبا ۋەكۆيدۈرگۈچ بومبىلارنى ئېتىشىدەك ۋەقەلەر يۈز بەردى.

توپىلانغان ئىسپاتلار شۇنى ئىپادىلىدىكى، غولجا، ئاقسۇ قاتارلىق شەھەرلەردە بەزى يەرلىك پارتىيە - ھۆكۈمەت ۋەيەرلىك پارتىيە - ھۆكۈمەت ئورگانلىرىغا قارشى تەشۋىقات پائالىيەتلىرىدە بولماقتا ھەمدە، قوزغىلاڭ قىلىشنى ۋەتوپىلاڭ چىقىرىشنى پىلانلىماقتا».

« بۆرتالا شەھرىدە 200 دىن ئارتۇق ئاھالە، ئەسكەرلەر
گازارمىسىغا باستۇرۇپ كىردى »

« 11- ئاينىڭ 12- كۈنى، بۆرتالا شەھرىدىكى 200 دىن ئارتۇق ئاھالە، ئەسكىرى قاراۋۇللار نىڭ بىرىيەرلىك كىشىنى ئېتىپ ئۆلتۈرگەنلىگىگە نارازىلىق بىلدۈردى. خەۋەرلەردە ئېيتىلىشىچە، بىرىيەرلىك كىشى يېرىم كېچىدە ئەسكەرلەرنىڭ قورال ئىسكىلاتسىغا « يېقىنلاشقان» دا، ئەسكەرلەرتەرىپىدىن توسۇپ بىلىنغان ۋە قاچقا ندا ئېتىپ ئۆلتۈرگەن. ناماياشچىلار يېقىن ئەترا پتىكى بىرھەربى گازارمىسى، ئۇلگەن. ناماياشچىلار غاسىياسى تەشۋىقات ئېلىپ بارىدى، ھەرقايسى ئىدارىلەرنىڭ باشلىقلىرىمۇئۆز ئىدارىسىدىكى ئادەملىرىنى ئالغىلى كەلدى ۋە ناما- يىشچىلارنى تىنچلاش ئىشلىرى ئېلىپ بېرىلىپ، تاكى ئىككىنچى كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ساقچى ۋەداۋاملاشقا ندىن بۇۋەقەبېسىقتۇرۇلدى. بۇۋەقە داۋامىدا ناماياشچىلار نىڭ ساقچى ئىدارىسىغا باستۇرۇپ كىرىپ، ئىشچىلار نى قوغداش ئۈچۈن قوراللىنىشنى ئېيتقانلىقى، ئۈلگۈچى ئۈچۈن پەقەتلا بەش مىڭ يۈەن يارا شتۇرۇش پۇلى تۆلەشكەماقۇل بولدى. بۇچاغدا، شەھەرلىك ھۆكۈمەت، « بەزى كىشىلەرقەستەن ئىش لېرىپ، تىنچ ئۇچىنى خەلق ئازاتلىق ئارمىيىسىگە قارىتىۋاتىدۇ» دەپ ئاگاھلاندۇرۇش چىقاردى.

12- كۈنى چۈشتە، 200 دىن ئارتۇق ئاھالە كالتەك - تۆمۈر لەرنى كۆتۈرۈپ ھەربى گازارمىنىڭ ئاساسىي بىناسىنىڭ ئالدىغا باستۇرۇپ كەلگەنده، چوڭ توقۇنۇش يۈز بېرىپ، 30 دىن ئارتۇق كىشى ئۆلدى ۋەيارىدار بولدى، بۇۋەقەدىن كېيىن، 50 تىن ئارتۇق كىشى قولغا ئېلىنىدى، شۇيەردىكى بەزى جايلاردا بىرھەپتە ھەربى ھالەت يۈرگۈزۈلدى ».

ھۆرمەتلىك ۋەتەندىشلار، شاگىگادا چىقىدىغان « چېگمىنىڭ » زور نىسبەتلىك قىسمى ماقالىنى ئەينەن كۆچۈرۈپ باستى ھەمدە بۇماقالىنىڭ مەزمۇنى تەھرىرئىلاۋىسى قوشتى، دېموكراتىك خىتايلار نىڭ بۇۋەقەگە بولغان قارا شلىرىدىن سىلەرنى خەۋەردار قىلىش ئۈچۈن، ئۇلار يازغان تەھرىر ئىلاۋىسىنى ئەينەن دىققىتىڭلارغا سۇندۇق : (داۋامى 5 - بەتتە)

« 11-ئاينىڭ 10- كۈنى چۈشتىن بۇرۇن، ئاقسۇشەھرى ۋەئاقسۇكونا شەھەرناھىيىسىدىكى يەممەكلىكلەرزاۋۇتى ۋەماشىنا سازلىق زاۋۇتىنىڭ 300 دىن ئارتۇق ئىشچىسى، زاۋۇت كادىرلىرىنىڭ باشلامچىلىقىدا 10 نەچچە يۈك ماشىنىغا ئولتۇرۇپ شەھەرلىك ھۆكۈمەت تىنىڭ ئالدىغا بېرىپ ناماياش قىلىپ، شەھەرلىك ساناقەت ئىدارىسى پارتكومىنى تەرە- كىچكە سېلىشنى، شەھەرلىك ھۆكۈمەت تىنىڭ زاۋۇتلارغا خىزمەت گۇرۇپپىسى ئۆۋەتىپ، رەھبىرى كادىرلار ئىچىدىكى چېرىكلىكنى يوقۇتۇشنى تەلەپ قىلىشتى، بىردەمدىلا شەھەرلىك ھۆكۈمەت تىنىڭ ئالدىغا 4 مىڭدىن ئارتۇق كىشى يىغىلىپ، ناماياشچىلار، « بارلىق ھوقوق ئىشچىلارغا بېرىلسۇن!»، « ئىشچىلارۋەكىللىرى زاۋۇتنى ئىدارە قىلسۇن!»، « كوممۇنىستلارنى ئۆزگەرتەيلى!»، « كوممۇنىستتىك پارتىيە با شقىدىن قۇرۇلسۇن!» دەپ شوئارتوۋلاشتى ».

« خوتەن شەھرىدە ئىشچىلار ساقچى ئىدارىسىغا
باستۇرۇپ كىردى »

« 11- ئاينىڭ 11- كۈنى، خوتەن شەھرىدىكى مىڭغا يېقىن كىشىمۇزا- ھۈجۇم قىلىپ، شۇجا يلار دىكى جامائەت خەۋپسىزلىكىنى قورشاۋلدى، شۇنداقلا، يەرلىك خەلقنى ئىش تاشلاش، بازار تاشلاشقا قۇتۇراتتى، ھەتتا بەزى جايلاردا توپىلاڭچىلار نىڭ ھۆكۈمەت تىنىڭ ئاپتوموبىللىرىغا ئوق ئېتىپ بومبا ۋەكۆيدۈرگۈچ بومبىلارنى ئېتىشىدەك ۋەقەلەر يۈز بەردى.

توپىلانغان ئىسپاتلار شۇنى ئىپادىلىدىكى، غولجا، ئاقسۇ قاتارلىق شەھەرلەردە بەزى يەرلىك پارتىيە - ھۆكۈمەت ۋەيەرلىك پارتىيە - ھۆكۈمەت ئورگانلىرىغا قارشى تەشۋىقات پائالىيەتلىرىدە بولماقتا ھەمدە، قوزغىلاڭ قىلىشنى ۋەتوپىلاڭ چىقىرىشنى پىلانلىماقتا».

« كورلا شەھرىدىكى ناماياشچىلار، شەھەرلىك پارتكومنىڭ
مۇئاۋىن سېكرېتارىنى 6 ساقەت قامىۋالدى »

« 11-ئاينىڭ 8 - كۈنى چۈشتىن كېيىن، كورلا شەھرىدە، دۆۋەلەتنىڭ مالدىكى ئەسكىلاتىنى بۆلۈشۈۋەئەسكەرلەرنى ئۇرۇپ يارىلاندۇرۇش ۋەقەسى يۈز بەردى .... شۇجا يدا تۇرۇشلۇق ئەسكەرلەرئاساسلىقا ئوق ئېتىپ كارقىلىشقا ندىن كېيىن، باشلامچى باندىتلارغا ئوق چىقاردى، بۇۋەقەبىلەن بىرگە، كورلىدىكى 600 دىن ئارتۇق يەرلىكلەر پويىز ئىستانسىسىنى ئىشغال قىلىۋېلىپ، ئىستانسا خادىملىرىغامەجبۇرى بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، ئۇزلىرىنى ئۇرۇپچىگە بېرىپ ئەرز قىلىشقا ئاپىرىشنى تەلەپ قىلدى. ناماياشچىلار، كورلاشەھەرلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۆجىسى، مۇئاۋىن شەھەربا شلىغى ۋەكاتىپ قاتارلىق بەش كىشىنى 6 ساقەت قامىۋالدى، كەچ ساقەت 11 بولغاندا، كورلىدا تۇرۇشلۇق ئەسكەرلەر، ژاندارمىلارۋەساقچىلار بىرلىكتە پويىز ئىستانسىنى قورشۇۋېلىپ، ناماياشچىلار غاسىياسى تەشۋىقات ئېلىپ بارىدى، ھەرقايسى ئىدارىلەرنىڭ باشلىقلىرىمۇئۆز ئىدارىسىدىكى ئادەملىرىنى ئالغىلى كەلدى ۋە ناما- يىشچىلارنى تىنچلاش ئىشلىرى ئېلىپ بېرىلىپ، تاكى ئىككىنچى كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ساقەت 6 دا ئاندىن بۇۋەقە بېسىقتۇرۇلدى. بۇۋەقە داۋامىدا ناماياشچىلار نىڭ ساقچى ئىدارىسىغا باستۇرۇپ كىرىپ، ئىشچىلار نى قوغداش ئۈچۈن قوراللىنىشنى ئېيتقانلىقى، ئۈلگۈچى ئۈچۈن پەقەتلا بەش مىڭ يۈەن يارا شتۇرۇش پۇلى تۆلەشكەماقۇل بولدى. بۇچاغدا، شەھەرلىك ھۆكۈمەت، « بەزى كىشىلەرقەستەن ئىش لېرىپ، تىنچ ئۇچىنى خەلق ئازاتلىق ئارمىيىسىگە قارىتىۋاتىدۇ» دەپ ئاگاھلاندۇرۇش چىقاردى.

12- كۈنى چۈشتە، 200 دىن ئارتۇق ئاھالە كالتەك - تۆمۈر لەرنى كۆتۈرۈپ ھەربى گازارمىنىڭ ئاساسىي بىناسىنىڭ ئالدىغا باستۇرۇپ كەلگەنده، چوڭ توقۇنۇش يۈز بېرىپ، 30 دىن ئارتۇق كىشى ئۆلدى ۋەيارىدار بولدى، بۇۋەقەدىن كېيىن، 50 تىن ئارتۇق كىشى قولغا ئېلىنىدى، شۇيەردىكى بەزى جايلاردا بىرھەپتە ھەربى ھالەت يۈرگۈزۈلدى ».

ھۆرمەتلىك ۋەتەندىشلار، شاگىگادا چىقىدىغان « چېگمىنىڭ » زور نىسبەتلىك قىسمى ماقالىنى ئەينەن كۆچۈرۈپ باستى ھەمدە بۇماقالىنىڭ مەزمۇنى تەھرىرئىلاۋىسى قوشتى، دېموكراتىك خىتايلار نىڭ بۇۋەقەگە بولغان قارا شلىرىدىن سىلەرنى خەۋەردار قىلىش ئۈچۈن، ئۇلار يازغان تەھرىر ئىلاۋىسىنى ئەينەن دىققىتىڭلارغا سۇندۇق : (داۋامى 5 - بەتتە)

شەرقى تۈركىستا ندىكى 12 ناھىيە -شەھەردە قوزغىلاڭ

(بېشى 4-بەتتە)

« شىنجاڭدا بەش كۈن ئىچىدە يۈز بەرگەن بۈيۈك قاتارۋە قەلەر ھەركىز ئادەتتىكى ۋەقەمەس، بۈ، مىللى مەسىلىدىكى ئامىللار لابولۇپ قالماستىن، تېخىمۇ موھىم بولغىنى، خىتاي كومۇنىستتىك پارتىيە - سىدىن ئىبارەت بىر پارتىيەدىكتاتور لىغى كە لتۈرۈپ چىقارغان سىياسى ۋە ئىزتىمائى كىرزىستىن ئىبارەت. ئاماپتىش قىلغان ئامىسىنىڭ ئوتتۇرىغا قويغان تەلۈى ۋەشوئارىدىن بۈنىڭ بىلەنۋالغىلى بولمايدۇكى، شىنجاڭدىكى ئۇيغۇرخەلقىنىڭ،خىتاي كومۇنىستتىك پارتىيەسىنىڭ ھۆكۈمرانلىغى ۋە يۇقۇرى باسقىسى ئالدىدا ھېچقانداق ئەركىنلىكى بولمىغان ھەمدە ئىنسانى ھوقوقىنى يوقۇتۇپ قويغان، شۇڭا ،بۇ تۈر ئۇيغۇرخەلقى،خىتاي كومۇنىستتىك پارتىيەسىنىڭ ھەربى قورالى ئالدىدا ھېچيەم - خەتەركەقارىماي،قەيسەرلىك بىلەن قارشىلىق كۆرسەتتى . ھۆكۈمەتنىڭ ئېچكى ئاخبارات لىرى،خىتاي كومۇنىستتىك پارتىيەسىنىڭ ھۆكۈمرانلىق مەيدانىدا تۇرۇپ، بۈقېتىمقى قوزغىلاڭ ۋە باستۇرۇلۇش ئەھۋالىنى خەتىرسىلەپ چىققان. كۆپ سانلىكى خەلق ئامما سى ھەقىقى ئەھۋالدىن خەۋەرسىز ئىدى،شۇڭا ،تاشقى دۇنيا نىڭمۇ بۇ ۋەقەلەردىن خەۋىرى بولمىغان، ئەگەر ،خىتاي كومۇنىستتىك پارتىيەسى،بىر پارتىيەدىكتاتور لىغىدا چىڭ تۇرۇپ، كىشىلىك ھوقوقىغا ئەھمىيەت بەرمەي،شۇندا قلا ،سىياسى تۈزۈلمىسىنى ئىسلاھ قىلماسلىق مەيدانىنى ئۈزگەرتمىسە ، ئۇلار ئاخىرى سىياسى ۋە ئىزتىمائى كىرزىستىنەۋچوڭقۇرۋە تېخىمۇكەڭ دائىرىدىكى پارتلاش ۋەقەسىگە دۇچ كېلىدۇ» .

ئامېرىكىدا ئۇيغۇرلار ھەققىدە مۇھاكىمە يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى

« شەرقى تۈركىستان خەلقئارا مىللى قۇرۇلتىيى » نىڭ ئامېرىكىدىكى باش تەمسىلچىسى غۇلامىدىن پاختا ھەۋەر قىلىدۇ:

1993- يىل 12-ئاينىڭ 10- كۈنى، ئامېرىكا پايتەختى ۋاشىنگتون شەھىرىدىكى دۇنيا غامە شھۇر « جۇرجتاۋن ئۇنىۋېرسىتېتى » دا ، « ئوتتۇرا ئاسىيا تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرىنىڭ كە لگۈسى ئىستىقبالىدا ئۇيغۇرلارنىڭ ئويناياىدىغان رولى ۋە ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتى » دېگەن تېمىدا مەخسۇس خەلقئارالىق ئىلمى مۇھاكىمە يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى . بۈقېتىمقى يىغىنغا ،ئامېرىكا ھارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فىراپ - پېسورى مارك ساروبيان، كولومبىيا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فىراپېسورى شارابانوتاجى باخشى، ئىندىيانا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فىراپېسورلىرى يۈرى بىرەگەل، نازىف شىمرانى ،كانادا ئۇنتارىيو ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فىراپېسورى ماريىيا-ۋېتەلەنى ، تولاتا نا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فىراپېسورى جوستىين جون قاتارلىق مەشھۇر تىلشۇناس،تارىخشۇناس ، تۈركشۇناس ئالىملار قاتناشتى .

بۈقېتىمقى ئىلمى مۇھاكىمە يىغىنىدا، ئامېرىكا تولاتا نا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فىراپېسورى، مەشھۇر تۈركشۇناس دوكتۇر جوستىين جون بەرگەن « ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ قىدىكى ئۇيغۇرلارنىڭ رولى » دېگەن تېمىدىكى دوكلات،پۈتۈن يىغىن ئەھلىنىڭ كۈچلۈك دىققەت - ئېتىبارى قوزغىدى . فىراپېسور ،دوكتۇر جوستىين جون،خىتايچە ،ياپونچە ، روسچە ،ئۇيغۇرچە ،ئۆزبېكچە ،پارسچە ،يەھۇدى تىللىرىنى ياخشى بىلىدۇ. ئۇ،شەرقى تۈركىستانىنى كۆپ قېتىم سايا ھەت قىلىپ، « خىتاي - پاكىستان ئارىسىدىكى قارا قۇرۇم چوڭ يولى بويىدىكى ئۇيغۇرلار ۋە سوۋېت ئوتتۇرا ئاسىيا سى »،« سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدىكى ئوتتۇرا ئاسىيا جۇمھۇرىيەتلىرىنىڭ مۇستەقىللىقىغا ئېرىشىشى بىلەن، شەرقى تۈركىستان » قاتارلىق مەشھۇر تەتقىقات ئەسەرلىرىنى يېزىپ چىققان ھەمدە ،تۈرپان ۋادىسىدىكى ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخىغا مۇناسىۋەتلىك « قۇم ئاستىدىكى سۆگەكلەر » دېگەن ئىلمى ماھىيەتتە تەتقىقات ئەسىرىنى يېزىپ چىقىپ، ئىنسانىيەت ئىلمى ساھەسىدە دوكتۇرلۇق ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن. ئۇ، ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە شەرقى تۈركىستاندا ئۇزۇن مۇددەت تەتقىقات ئېلىپ بارغان .

فىراپېسور ،دوكتۇر جوستىين جون ئۆزدوكلاتىدا مۇنداق دېدى :

« سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدىكى ئوتتۇرا ئاسىيا جۇمھۇرىيەتلىرىنىڭ مۇستەقىللىققا ئېرىشىشى بىلەن، شەرقى تۈركىستان ئۇيغۇرلىرىنىڭ بەخت - ئىستىقبالىدا ئۈمىت ئۇچقۇنلىرى يانغاندەك بولسىمۇ، ئەمما ، بۇرايوندا تېپىلغان مول يەرئاستى بايلىقنى قېزىش ۋە بۇرايونىنى « ئېچىش،گۈللەندۈرۈش » سىياسىتى ئاستىدا ،مىليونلىغان خىتاي كۆچمەنلىرى بۇيەرگە يەرلەشتۈرۈلۈپ، بۇرايونىنىڭ ئەسلى يەرلىك خوجايىنلىرى بولغان ئۇيغۇرلار ئازسانلىق بىر ئۇرۇنغا چۈشۈرۈپ قويۇلدى، بۇئەھۋاللار ،شەرقى تۈركىستان ئۇيغۇرلىرىنىڭ ئىستىقبالىغا كۆلەڭگە پەيدا قىلىپ قويۇۋاتىدۇ. ئاۋادا ،دىنىي شىياۋپىنگنىڭ ئۆلۈمىدىن كېيىن، خىتاي خەلقىنىڭ دېموكراتىيە قارىشى كۈچەيۈپ،خىتايدا چوڭ سىياسى ئۆزگۈرۈشلەر يۈز بەرسە ، غايەت زور يەرئاستى بايلىقلىغا ئىگە بولغان شەرقى تۈركىستان ئۇيغۇرلىرى پايدىلىق شارائىتلارغا ئىگە بولۇشى مۇمكىن » .

جوستىين جون دوكلاتىدا تەكىتلەپ مۇنداق دېدى : « بۇيەردە شۇنى ئەسكەرتىپ ئۆتۈش كېرەككى، خۇددى كىشىلەرنىڭ ئىنتىقامىنى « شەرقى تۈركىستان خىتاينىڭ كالىدۇنىيەسى » بولۇش خەۋپىنى ئامېرىكىنىڭ قالىدۇ، ئامېرىكىنىڭ كالىدۇنىيە خىتاي تېمىدا تۇمۇرىيول كېلىشتۈرۈن، بۇيەردىكى خەلقەرنىڭ كۆپچىلىگىنى ئىندىيا نىلار تەشكىل قىلىدۇ، كالىدۇنىيەدە ئالتۇن كانلىرى قېزىلىشقا باشلىغاندىن كېيىن، بۇرايونىدىكى خەلقەرنىڭ كۆچمەنلەرنىسەن تولۇپ، يەرلىك ئىندىيانلار خەتەرگە پېتىپ كەلگەن كۆچمەنلەرنىسەن ئىبارەت ھازىر مىليوندىن ئېشىپ كەتتى . ئاۋادا ھازىرسىز بۇيەردە ئىندىيانلارنى كۆرمەكچى بولسىڭىز ،پەقەت سىز ئۇلارنى كۆرگەزمە ئورۇنلىرىدىلا كۆرەلەيسىز . ئەمما ،ئامېرىكىدا ئادالەت ۋەئەركىنلىك بار . ئۇيغۇرلارنىڭ ئۆزۈۋاتقان ئازسانلىق ھالىغا چۈشۈپ قېلىشىغا ئېچىنىپ ئېچىشىپ، شەرقى تۈركىستان خەلقىنىڭ ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى مىللى ئۇيغۇنۇش ھەركەتلىرى بارغانسىرى كۈچەيمەكتە ».

فىراپېسور ،دوكتۇر جوستىين جوننىڭ ئىككى ساەت داۋام قىلغان بۈ دوكلاتىدا ،ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى كە شەرقى ئاسىيا سىياسىتىدىكى ئۇلارنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيا نىڭ كالىدۇنىيەسىغا قارشى ئىستراتېگىيە ئەھمىيىتى ھەمدە ئۇيغۇرمەسىلىتىنىڭ كە لگۈسى تەرەققىيات ئىستىقبالى ھەققىدە تەپسىلى مەلۇمات بېرىلدى . جوستىين جون يەنىن جەريانىدا يەنە ،ئامېرىكىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كە لگەن تۈركشۇناس ئالىملارنىڭ ئۇيغۇرلارھەققىدىكى تۈرلۈك سوئالىلىرىغا جاۋاپ بەردى .

فىراپېسور ،دوكتۇر جوستىين جوننىڭ ئۇيغۇرلارنىڭ رولى ھەققىدىكى تەتقىقات ماقالىلىرى پات يېقىندا كىتاپ شەكلىدە نەشر قىلىنىپ تارقىتىلماقچى .

DR. JUSTIN JON RUDELSON
Department of Anthropology
Tulane University,
LA. 70118
U.S.A.

فىراپېسور جوستىين جوندىن بۇھەقتە ماتېرىيال ئېلىشنى ئارزۇقىلغان ياكى ئۇنىڭ بىلەن ئالاقە قىلىش ئىستىكىدە بولغانلار مۇشۇئادرېسقا خەت يېزىپ ئالاقىلاشا بولىدۇ:

گېزىت ئىدارە ھەيئىتىدىكىلەر :

ئىدارە ھەيئىتىنىڭ باشلىغى :
ئارسلان ئالپتېكىن

Gazetemiz İdare Heyeti Başkanı:
Arslan Alptekin

گېزىت مەسئۇلى : مۇھەممەت قاشقارلى
GAZETE SAHIBI : MEHMET KAŞKARLI
مەسئۇل مۇھەررىر : ئابدۇجېلىل تۇران
YAZI İŞLERİ MÜDÜRİ : CELİL TURAN
باش تەھرىر : پەرھات يۈرۈكتاش
تەھرىرلەر : ئەسقەر ئىلقۇت، شاھجېلىل بوزقۇرت،
ئابدۇر ھىمخان (دوختۇر)
گېزىتخەتلىرىنى قوبۇل قىلغۇچىلار
شۇنتىار سېيدىن : ئەنۋەر ياخان
گىرما تسېيدىن : ئۈمەر قاناتلار
گولالاتسېيدىن : كامىتار
ئامېرىكىدىن : ئەنۋەر يۈسۈپ
ئاۋۇستىرالىيەدىن : بەختىيار خوجا
مەئۇدى ئەرەبىستاندىن : تۇرسۇن قەشقەرلى
(ئىزاھات : گېزىتخەتلىرىنى بېسىلغان ماقالىلەرنىڭ
جاۋابكار لىغىنى ئۈزئۈستىگە ئالالمايمىز .
مەسئۇلىيىتى ئاپتورلارئۈستىدە .)

GAZETE ADRESİ:

ZÜBEYDE HANIM CAD.NO.144/1

ZEYTİNBURNU/İSTANBUL/TÜRKİYE.

TEL: 6642723.

Banka Hesap Numaramız:
Doğu Türkistan Gençleri Gazetesi
No: 00II066-8/DHM, AKBANK Aksaray
Şubesi İstanbul

شەرقى تۈركستان مۇھاجىرلىرىنىڭ تارىخى بۈرچى

مۇسەيىن قارى ئىسلامى

دۇنيا داڭلىق ئالىملىرىمىزدىن مىللەتكۈپ ئەمەس لىكىن، روس ۋەختاي كۆمۈنىستلىرىنىڭ ئاسىيادىكى تۈرك ئىناملىرىغا ئىلىپ بارغان زۇلۇمى ۋە ئۇلار تارتقان ئېچىنىشلىق كۈنلەرنى، بۇ دۇنيا داھىجىبىر ئىنسان كۆرگىنى يوق دەسەك مۇبالىغە بولمايدۇ. چۈنكى، ئىككى چوڭ ئىشغالىيەتچىنىڭ پاجىئەلىرىنى بىر نەچچە ماقالە ۋە بىرەركىتاپ يېزىش بىلەن دۇنيا غا ئاڭلىتىپ بولغىلى بولمايدۇ. بۇ ئىككى چوڭ زالىمنىڭ ئۇزۇن يىل ئاسارىتى ئىچىدە قالغان ئىنسانلار، ئۇزۇنىڭ ئىنسانى ھەقلىرىدىن يەنى، دىن ھۆرىيىتى، ئىسلام-مەرىپەت ئىسلاھ ھوقۇقى، ئىجتىمائى ھوقۇقى، ۋە ئەركىن ياشاش ھوقۇقىتىن مەھرۇم قىلىنىپ، مىللەت ئىبخىرەرىجىدە ئاممىلاتسىيىگە ئۇچرىدى. مەيلى روس ئىمپېرىيالىزمى بولسۇن ياكى خەتاي كۆمۈنىستلىرى بولسۇن تۈرك ئىناملىرى ئۈستىدىن ئىسلىپ بارغان باجىئەلىرى ئەينى فاشىستىك ھەرىكەت بولۇپ، ئۇلار ئۆزىتە روسىيە بىلەن خەتاي ئىككى خىل تۈزۈمدىكى دولەت بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ تۈرك ئىناملىرىنى ئىدارە قىلىش ماھىيىتى ئۈزگەرمىدى؛ دەمەك، بۇ ئىككى چوڭ دۈشمىنىمىزھىچبىر زامان بىزگە ئاسارەتتىن قۇتۇلۇش ئىمكانىيىتى بەرگىنى يوق. ۋاھالەنكى، بۇيۈك تۈركستاننىڭ شەرقى قىسمى - شەرقى تۈركستاننى خەتاي كۆمۈنىست تاجاۋۇزچىلىرى؛ غەربىي قىسمى - غەربى تۈركستاننى روس ئىمپېرىيالىزمى ئىشغالىيەت قىلىپ، بىر پۈتۈن بۇيۈك تۈركستاننى شەرق، غەرىپ دەپ ئىككىگە ئايرىدى. نەتىجىدە، بۇنىڭ تېچلىق پەرۋەر تۈرك مۇسۇلمانلىرى ئۈچۈن كەلتۈرگەن زىيىنى ئىنتايىن چوڭ بولدى. گەرچە، روس ئىمپېراتورلىغى ئاغدۇرلۇپ، غەربىي تۈركستاندىكى ھەرقايسى جۇمھۇرىيەتلەرمۇ، ئەمما ئەينى زاماندا قەرىنداش، تىلداش، دىنداش ۋە تەنداش شەرقى تۈركستان تۈركلىرى، يەنىلا ئاسارەتتىن قۇتۇلغىنى يوق. شۇنداقلا بۈيۈك تۈرك ئىناملىرىنىڭ ئۈستىدىكى زۇلۇم ۋە تېكسپىلاتاتسىيە قىلىشتا خەتاي كۆمۈنىستلىرى بولسۇن تۈرك ئىناملىرى ئۈستىدىن ئىسلىپ بارغان باجىئەلىرى ئەينى فاشىستىك ھەرىكەت بولۇپ، ئۇلار ئۆزىتە روسىيە بىلەن خەتاي ئىككى خىل تۈزۈمدىكى دولەت بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ تۈرك ئىناملىرىنى ئىدارە قىلىش ماھىيىتى ئۈزگەرمىدى؛ دەمەك، بۇئىككى چوڭ دۈشمىنىمىز ھىچبىر زامان بىزگە ئاسارەتتىن قۇتۇلۇش ئىمكانىيىتى بەرگىنى يوق. ۋاھالەنكى، بۇيۈك تۈركستاننىڭ شەرقى قىسمى - شەرقى تۈركستاننى خەتاي كۆمۈنىست تاجاۋۇزچىلىرى؛ غەربىي قىسمى - غەربى تۈركستاننى روس ئىمپېرىيالىزمى ئىشغالىيەت قىلىپ، بىر پۈتۈن بۇيۈك تۈركستاننى شەرق، غەرىپ دەپ ئىككىگە ئايرىدى. نەتىجىدە، بۇنىڭ تېچلىق پەرۋەر تۈرك مۇسۇلمانلىرى ئۈچۈن كەلتۈرگەن زىيىنى ئىنتايىن چوڭ بولدى. گەرچە، روس ئىمپېراتورلىغى ئاغدۇرلۇپ، غەربىي تۈركستاننىڭ

شەرقى تۈركستانىدىكى ئاتالمىش «تەشەببۇسچى ئەرکىنلىكى»

ئابدۇجەلىل تۇرسۇن

قىزىل خىتاينىڭ ئاساسى قانۇنىنىڭ 28 - ماددىسىدا، «خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پۇقرالىرى سۆز، مەتبۇئات، يىغىن ئۇيۇشتۇرۇش، نامايىش قىلىش ئەركىنلىكىگە ئىگە» دېيىلگەن بولسىمۇ، ئەمما، ئىنسانلار مەقسىدىگە يېتىشنى ئۈچۈن ھەقسىز ئەمگەك قىلىشنى ئۆگىنىشى كېرەك. شەرقىي تۈركىستاندىكى يۇقۇرىدا ئېيتىلغان «ئەركىنلىك»لەرنىڭ ھېچبىرىنىڭ زادىلا مەۋجۇت ئەمەسلىكىنى ئەمەلىيەت تولۇق ئىسپاتلىدى. ھازىر شەرقىي تۈركىستاندىكى تۇرمىلەر «ئەركىنلىك»لەرنى تەلەپ قىلغۇچى بىگۇناھ كىشىلەر بىلەن لىق تولدى.

بىز باشقىسىنى قويۇپ تۇرۇپ، پەقەت شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ نەشرىيات ھوقوقى ئۈستىدە قىسقىچە توختۇلۇپ ئۆتەيلى:

گەرچە خىتاي كومۇنىستلىرى «بارچە گۈللەرتەكشى ئېچىلىش، ھەممە ئېقىملار بەس - بەستە سايراش» دېگەن شوئارنى كۆتۈرۈپ چىقىپ، بارلىق شائىر، يازغۇچى، ئەدىپ، تارىخشۇناس، پىلاسوپ ۋە ئالىملارنى ئەركىن ھالدا يېزىپ، ئەركىن ھالدا نەشر قىلدۇرۇشنى شەكىل جەھەتتە پۈتۈن كۈچى بىلەن تەشۋىق قىلغان بولسىمۇ، ئەمما، ھەرىر ئەسەر ئېلان قىلىنىدىغان بولسا - سىياسى تەرىپىنى ئويلىشىنى ئالدىنقى شەرت قىلغان خىتاي كومۇنىستلىرى، مولچىللىق قايچىسى بىلەن ئېچىلغا نىلاگۈلنى كېسىپ، سايرىغا ئىنگىلاگىلىنى بوغۇپ كەلگەشكە، شەرقىي تۈركىستانىدىكى يازغۇچى، شائىر، ئالىم ۋە تارىخشۇناسلىرىمىزنىڭ ئەسەرلىرى ئەڭ چوڭ سىياسى چەكلىمىگە ئۇچرىغان بولدى. ئۇزاق ۋاقىتتىن بۇيان خىتاي كومۇنىستلىرى پارتىيىسى، ئەدەبىيات - سەنئەتنىڭ رولى، مەقسىدى ۋە ئۇلۇغلىنىڭ سىياسى ئېھتىياجى بويىچە بىرتەرەپلىمە چۈشەندۈرۈپ، ئۇنىڭ ئىدىيىۋى - سىياسى جەھەتتىكى تەرىپىلەش رولىنىلا ئېتىراپ قىلىپ، ئەدەبىيات - سەنئەتنىڭ تارىخى رولى، ئىستېتىك رولى، بىلىش رولى قاتارلىق كۆپ تەرەپلىمە رولىنى ئىنكار قىلدى. بۇنىڭ بىلەن، بىزنىڭ ئەدەبىي ۋە تارىخشۇناسلىرىمىز ئۆزىنىڭ ئىدىيىسىگە ۋە ئىرادىسىگە خىلاپ ھالدا زورلاپ ئەسەر يازدىغان ھالغا چۈشۈپ قالدى، خىتاي ھۆكۈمىتى بۇنىڭ بىلەنلا قانائەتلەنمەي قالماي، «كەسپىي يازغۇچى» دېگەن نامدا، بارلىق داڭلىق ئەدەبىي ۋە تارىخشۇناسلىرىمىزنى بىر يەرگە توپلۇپ بىلىپ، ئۇلارغا مەخسۇس تېما بەلگىلەپ بېرىپ، ئۇلارنى مەخسۇس كومۇنىستىك پارتىيىنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن ئەسەر يېزىشقا مەجبۇر قىلدى. گەرچە ھازىر، شەرقىي تۈركىستاندا نەشرىياتلار شەكىل جەھەتتە «ئاخبارات - نەشرىيات مەھكىمىسى» گە قارىسىمۇ، ئەمما، ماھىيەتتە پۈتۈن نەشرىياتلارنى «ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى» بىۋاستە كونترول قىلىۋالغان بولۇپ، يەرلىك ئاپتورلار يازغان ھەر بىر ئەسەرنى تەشۋىقات بۆلۈمى بىۋاستە كۆرۈپ تەستىقلايدۇ، يەرلىك كىلاسسىك ئەسەرلەرۋە تارىخى ئەسەرلەرنىڭ نەشر قىلىنىشىغا قاتتىق چەكلىمە قويۇلىدۇ. مەسىلەن، «ئاپتونوم رايونلۇق ياش - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى» «ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ ئالماياللامە شھۇر تارىخشۇناس تۇرغۇن ئالماسنىڭ «ئۇيغۇرلار»، «ھونلار تارىخى»، «تەدىقى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى»، دېگەن ۋە كىتابۇئىنى نەشر قىلىپ تارقاتقان ئىدى. ھۆكۈمەت بۆكىتا پلارنى «زەھەرلىك كىتاپ» دەپ ئېلان قىلىپ، ئاپتورىغا «مىللىي بۆلگۈنچى، قالپىغىنى كەيگۈزۈپ، پۈتۈن شەرقىي تۈركىستاندا بۇ ۋە كىتاپ ۋە ئۇنىڭ ئاپتورىنى تەنقىتلەش ھەركىتى قوزغىدى. بۆكىتا پنى نەشر قىلغان نەشرىيات تەنىڭ خادىملىرىنى پۈتۈنلەي يەگگۈشلەپ، بىر تۈركۈم سادىق غالچىلىرىنى نەشرىيات تىنىڭ رەھبەرلىك ئورگىنىغا كىرگۈزدى. ناۋادا شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ۋە خەلقارا جامائەتچىلىكىنىڭ بېسىمى بولمىغان بولسا ئىدى، خىتاي كومۇنىستلىرى ئۇيغۇرلارنىڭ ھەقىقىي تارىخىنى يېزىپ چىققان بۆبىكۈنا تارىخچىمىزنى ئالالمبۇرۇن تۈرمىگە تاشلىغان بولاتتى. دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، خىتايلار ئۈزلىرى ئويدۇرۇپ يېزىپ چىققان «شىنجاڭنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «ئۇيغۇرلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، دېگەن نۇختاش ساختا كىتاپلارنى كۆپلەپ بېسىپ تارقاتقاندا ۋە ئۇلارنى ئوقۇتۇشنى مەجبۇرىي قىلغاندا قانداق ئەھۋال كېلىپ چىقتى. مەسىلەن، 1980 - يىللاردا تاندىن نەشر قىلىنغان «شىنجاڭ تارىخى»نى يېزىپ چىققان مۇھەممەت ئىمىن بۇغرا، تۇرغۇن ئالماسقا نۇختاش تارىخشۇناس ئالىملار ئىمزىسى بىلەن «مىللىي بۆلگۈنچى، پانتۈركىس» دەپ قاتتىق تەنقىت قىلىنىدۇ، مىللىي تارىخىمىزنى بۆرىمىلاپ يېزىپ چىققان خىتايلارنىڭ ياكى مىللىي مۇناپىقلارنى «تارىخشۇناس، ئالىم» دەپ ماختاپ كۆككە كۆتۈرىدۇ. خىتاي كومۇنىستلىك ھۆكۈمىتى، بۇلار بىلەنلا قانائەتلەنمەي قالماي، مىللىي كىلاسسىك ئەسەرلىرىمىزنىڭ نەشر قىلىنىشىنى تۈرلۈك يولларбىلەن چەكلەپ كەلدى. «تۈركى تىللار دىۋانى»، «قۇتادغۇبىلىك» قاتارلىق ناھايىتى ئازسانلىق كىلاسسىك ئەسەرلەرنى نەشر قىلىشقا پول قويغان بولسىمۇ (بۆكىتا پلار چەتئەلدە 80 - يىللاردا تاندىن نەشر قىلىنىپ دۇنياغا تونۇلۇپ بولغان، شەرقىي تۈركىستاندا پەقەت نەشر قىلىنىدى)، ئەمما، ئۇنىڭدىن باشقا كۆپلىگەن تارىخى ئەسەرلىرىمىز تاكى ھازىرغاقەدەر نەشر قىلىنمىدى، مەسىلەن، مىرزا ھەيدەرتەرىپىدىن يېزىلغان مەشھۇر تارىخىي رومان «تارىخى رەشىدى»، 19 - ئەسىردە ياۋروپادا ئەڭ چىقىپ تەرجىمە قىلىنىپ، دولدۇندا نەشر قىلىنغان بولسا، ئەمما، ئۇيغۇرلارنىڭ ئۆزىمىزدىكى بولغان شەرقىي تۈركىستاندا تاكى ھازىرغاقەدەر ئۇيغۇرتىلىدا نەشر قىلىشقا يول قويۇلمىدى. گەرچە خىتاي ھۆكۈمىتى 1992 - يىلى 7 - ئاينىڭ 30 - كۈنى «دۇنيا نەشرھوقوقى ئەھدىنامىسى»گە ئىمزا قويغان بولسىمۇ، ئەمما، خەلقارا قانۇنلارنى ئەزەلدىن دەپسەندە قىلىپ كەلگەن كومۇنىستىك خىتاي ھۆكۈمىتى، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللىي ئەنئەنىسىنى يوق قىلىش ئارقىلىق، ئۇيغۇر تۈركلىرىنىڭ ئەسلىنى قۇرۇتۇشقا ئۇرۇنماقتا.

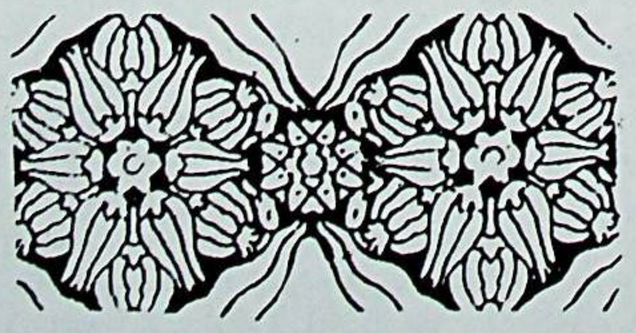
قىسقا خەۋەرلەر

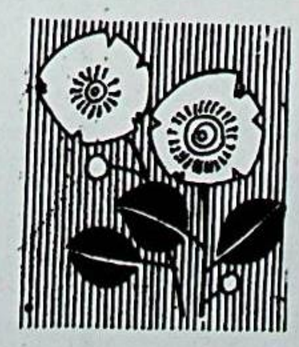
ئۆزۈمچىلىك سىنىمىسى؛ يېقىندا، ئافغانستاننىڭ باش مىنىستىرى گۇلبەت ھىكمەتيارنىڭ ئاساسلىق ياردەمچىسى، ئافغانستاندىكى تۈرك مۇجاھىدلىرىنىڭ رەھبىرى ئۆزبېك گېنىرال راشىت دوستۇم، ئەزەربەيجان خەلقىنىڭ داھىسى ئەلچىبەي ئىسىملىك شەخسكە ئۆزۈلدۈرۈپ تەكلىپ بېرىپ، شەرقىي تۈركىستاندىكى يۇقۇرى ئەمەلدارلىرىنىڭ ئىلتىماسىغا بىنائەن، ئۆزلىرىنىڭ ئافغانستاننىڭ شىمالىي ۋىلايەتلىرىدە مۇستەقىل تۈرك دۆلىتى قۇرۇشقا ھازىرلىنىۋاتقانلىقىنى ئېيتتى.

گېنىرال راشىت دوستۇم مۇنداق دېدى: «بىز مۇستەقىل «شىمالىي تۈركىستان» دۆلىتى قۇرۇپ، شەرقىي تۈركىستان بىلەن پۈتۈن تۈرك ئەلىرىنى ئۆزىمىزنىڭ تۇغقانلىرى دەپ قارايمىز».

ۋەتەنداشلارغا مەسلىھەت:

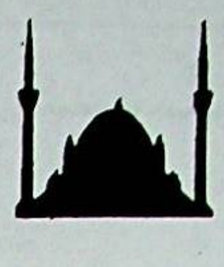
شەرقىي تۈركىستانىڭ ئىچى ۋە سىرتىدىكى
بارلىق ۋەتەنداشلارغا مەسلىھەتىمىز شۇكى
ئۇممەت قىلىمىزكى، گېزىتىمىز، شەرقىي تۈركىستانىدىكى
مىللىي زۇلۇم، سىياسى تۇتقۇنلارۋە خىتايلارنىڭ ئىنسان
ھەقلىرىگە تاجاۋۇز قىلغانلىقىغا ھەققانىيلىقى ھەرقانداق
ماتېرىياللارغا مۇھتاج، سىز لەرنىڭ بۇھەقتە بىزنى تولۇق
ماتېرىياللار بىلەن تەمىنلىشىمىزغا مۇھتاج. گېزىتىمىز
بۇھەقتىكى ماتېرىياللارنى تولۇق ئېلان قىلىپ بېرىدۇ.

يالغانچىنى سۆزىدىن بىل،
سۆزىدىن بىلەلمىسەڭ، كۆزىدىن بىل.

تۆھمەت تاشنى ياردۇ،
بايقىمىساڭ، باشنى يارىدۇ.

ئىسلام ھەققىدە تىلمۇرىدىغان ئاساسلار

(بەشىنچى ئالدىنقى سانلاردا)

ئالتىنچى، پەيغەمبەرئىبرەتلىرى

مۇسۇلمانلار تۆۋەندىكىلەرگە ئىشىنىدۇ:

1-ئاللاھ، بەندىلىرىگەرەھمەت قىلغانلىقىدىن، ئۇلارنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلىش ئۈچۈن، ئىنسانلارنىڭ ئىچىدىن بەزى كىشىلەرنى تاللاپ، ئۇلارنى كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ ئەمرىنى يەتكۈزۈش، ئىنسانلارنى توغرا يولغا باشلاش، ئۇلارغا ئالاھىدە تونۇتۇش، ئاللاھنىڭ ئۇلار ئۈستىدىكى ھەقىقىتى، رەھىم-شەپقىتى ۋە ئادالىتىنى تىكلەشنىڭ يولىنى ئۆگىتىش ئۈچۈن ئەلچى قىلدى. ئۇنىڭ چىلەرىپە پەيغەمبەرلەردۇر.

2-ئاللاھ، پەيغەمبەرلەرگە ئوزىنىڭ چۈشۈردى. ئۇلارنى كەسكىن دەلىللەر مۇجىجەتلەر بىلەن ئىنسانلارغا خوشخەۋەرلىرىنى تەكۈزگوچى، كە لگۈسىدىكى ئازاپتىن ئاگاھلاندۇرغۇچى قىلىپ ئىبرەتتى. ئۇلارنىڭ ھەققىدە پەيغەمبەرلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ھۆججەتلەرنى بەردى. ئۇلارنىڭ قىياممەت كۈنىنى ئۈزۈل-كېسىل ھېساب بېرىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرىدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوخشاش ۋەزىپىنى ئادا قىلغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئالاھنىڭ ئالاھىدە ئىلتىپاتىغا ئېرىشكەنلىرى بار. ئۇلارنىڭ ھاجىتى ئىچىدىن بەزى كىشىلەرنى تاللاپ، ئۇلارنى كىشىلەرگە ئالاھنىڭ ئەمرىنى يەتكۈزۈش، ئىنسانلارنى توغرا يولغا باشلاش، ئۇلارغا ئالاھىدە تونۇتۇش، ئالاھنىڭ ئۇلار ئۈستىدىكى ھەقىقىتى، رەھىم-شەپقىتى ۋە ئادالىتىنى تىكلەشنىڭ يولىنى ئۆگىتىش ئۈچۈن ئەلچى قىلدى. ئۇلارنىڭ چىلەرىپە پەيغەمبەرلەردۇر.

2-ئاللاھ، پەيغەمبەرلەرگە ئوزىنىڭ چۈشۈردى. ئۇلارنى كەسكىن دەلىللەر مۇجىجەتلەر بىلەن ئىنسانلارغا خوشخەۋەرلىرىنى چۈشۈرگوچى، كە لگۈسىدىكى ئازاپتىن ئاگاھلاندۇرغۇچى قىلىپ ئىبرەتتى. ئۇلارنىڭ ھەققىدە پەيغەمبەرلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئەلچى قىلد

زۇلمەت ئىچىدىكى شەرقىي تۈركىستان

يۈسۈپ قەشقىرى

ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان، خىتاي كومۇنىستىك مۇستەبىت ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا قىلىۋىتقان - ئەتىسكە نىلىرى قالمىدى، ئۇلار ئىنسان ھەقلىرىنى ئېغىر دەپسەندە قىلىپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى تەھدىت سېلىش، قىرىش، ئۆلدۈرۈش، ئالداش سىياسەتلىرىنى يۈرگۈزۈپ كەلدى، بىزنىڭ مىللىتىمىز، ئامۇۋاپىق ئۆزىنىڭ ئىنسان قىلىپىدىن ئايرىلىپ قالغان مۇناسىۋەتكە ئۇچۇرىدى، ھەر بىر ئادىل تەلەپسىز ۋە ھېمىسىزلارچە باستۇرۇشقا ئۇچۇرىدى.

خىتاينىڭ ئاساسىي قانۇنىدا، ۋە خىتاينىڭ ھەممە مىللەت تەلەپ - باراۋەر، دەپ ئېھتىلغان، ئەمىلىيەتتە بولسا، باراۋەرلىك ئۇيغۇر قاتارلىق ئۇيغۇر، كومۇنىستلار مىللىي مەسىلىنىڭ مەۋجۇتلىقىدىن باشتىن - ئاخىر ئۇزۇنىنى قاچۇرۇپ كەلدى ھەمدە ئۇلار، «مىللىي مەسىلە ماھىيەتتە سىنىپىي مەسىلە» دەپ تەكىتلەپ، سىنىپ بىلەن مىللەت تەن ئىبارەت بۇ ئىككى مەسىلىنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىپ، مىللىي زىددىيەتنى سىنىپىي زىددىيەت قاتارىدا بىرتەرەپ قىلدى. بۇ، ماھىيەتتە بولسا، مىللىي زىددىيەتنىڭ مەۋجۇتلىقىنى ئىنكار قىلىش ۋە يوشۇرۇش بولۇپ، بۇنار قىلىق ئۇلار چوڭ خىتاي شوۋىنىستىك روھى ھالىتىنى تولۇق ئاشكارىلىدى. ئۇلار مىللەت تەلەرتۇتۇرمىسىدىكى زىددىيەتنى پورولىتارىيات بىلەن بۇرجۇئازىيە ئوتتۇرىسىدىكى كۈرەش دەپ چۈشەندۈرۈپ، «سوتسىيالىستىك نەزىرىيە ئارقىسىدىق ئازسانلىق مىللەت تەلەرنىڭ ئاغزىنى تۇڭۇقلاپ، ئۇندىن كېيىن «پورولىتارىيات دىكتاتورىسى» نىڭ تۈمۈرمۇشتۇمىسى ئارقىلىق ئازسانلىق مىللەت تەلەرگە زەربە بەردى. ماۋزېدوڭنىڭ «مىللىي مەسىلە خەلق ئىچىدىكى زىددىيەتكە يانداش» دېگىنى، ماھىيەتتە، خەنزۇلاردىن باشقا مىللەت تەلەرنى ئېغىر قىلما سلىق دېگەن نىلىك بولۇپ، مىللىي مەسىلىنى خىتاي مىللىتىنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى زىددىيەت قاتارىدا بىرتەرەپ قىلغان.

كومۇنىستلار قوزغىغان ھەر بىر قېتىملىق سىياسىي ھەرىكەتلەردە، مەيلى كومۇنىستلار بۇھەرىكەتلەرنى قايسى شەكىلدە باشلىسۇن، ئالدى بىلەن زەربە يانكە شلىككە ئۇچۇرىغۇچىلار بىزنازسانلىق مىللەت تەلەربولدۇق. مەسىلەن، 1974-يىلىدىن 1976-يىلىغىچە ئېلىپ بېرىلغان «لىنبياۋ، كوڭزى، مىڭزىنى كۆرەش قىلىش ھەرىكىتى» داۋامىدا، شەرقىي تۈركىستانداكۆپلىگەن كىشىلەر ئۇلارغا چېتىلىپ كۆرەش قىلىندى، بۇكۆرەش داۋامىدا قىسمەنبۇ ئۇلتۇرۇلگەن بەزى ئۇيغۇرلار، تاكى ئۇلگىچە كوڭزى، مىڭزى دېگەن ئەلەرنىڭ كىملەرئىكەنلىكىنى بىلمەي ئۇلۇپ كەتتى. بىزنىڭ مىللىي مەدەنىيىتىمىز بىلەن خىتاي مەدەنىيىتىنىڭ ھېچقېيسى ئالاقىسى يوق، دېنىي ئېتىقاد دېمىزمۇ تامامەن ئوخشىمايدۇ، شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ ئىجتىمائىي ھاياتىدا دېنىي زىيالىلارنى ھىسابقا ئالمىغاندا، كۆپلىگەن ئادەتتىكى پۇقرالار خىتايچىنى بىر ئېغىزمۇ بىلمەيدۇ، شۇنداق تۇرۇپ، ئۇلار خىتايلارنىڭ نەچچەمىڭ يىللار بۇرۇنقى چۈنچىۋىدە ۋۇرىدە ئۇتكەن كوڭزى، مىڭزىلىرىنى قانداقمۇبىلسۇن؟ شەرقىي تۈركىستان خەلقى بىلەن ھېچقانداق ئالاقىسى بولمىغان بۇسىياسىي ھەرىكەت، شەرقىي تۈركىستاندا 3 يىل ئېلىپ بېرىلدى، كومۇنىستلار ماناموشۇ پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ، شەرقىي تۈركىستاندىكى ئۇيغۇر قاتارلىق مىللەت تەلەرنىڭ ئەنئەنىۋى مەدەنىيىتىنى يوق قىلما قچى بولدى. شەرقىي تۈركىستاندىكى يەرلىك خەلقنىڭ تارىختىن بۇيان خەلق ئىچىدە ماقلىنىپ كەلگەن كۆپلىگەن تارىخى ئەسەرلىرى، قەدىمىي ئاساردە - ئەتىقەلەر مۇشۇھەرىكەت داۋامىدا يوق ئېتىلدى.

بىزشەرقىي تۈركىستانلىقلار خىتاي ئەمەس، خىتايلار بىلەن ھېچقېيسۇرتا قىلىغىمىز يوق، بىزنىڭ ئىنتايىن مول بولغان مەدەنىي مىراسلىرىمىز، ئۇزۇن ئالدىنقىزغا تىلىمىز، دىنىمىز ۋە مول ئېختىسادى بايلىغىمىز بار، خىتايغا يۇلىنىدىغان ھېچقېيسى يوق، ئەمما بىز سىياسىي جەھەتتە خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتىنىڭ ئارىلىشىشىغا، پۈتۈنلەي مانا پول قىلىۋ بلىشغا ئۇچىرىدۇق، يەرلىك خەلقنىڭ سىياسەتكە ئارىلىشىشىغا، سىياسىي جەھەتتە قارارچىقىرىش ھوقوقى زادىلا بولمىدى، ئۇزۇبايلىغىمىزدىن مۇستەقىل ھالدا پايدىلىنىش ھوقوقىمۇبولمىدى، ئەكسىچە بىز خىتايلارنىڭ ئاسسىمىلاتسىيە قىلىپ يوقۇتۇش خەۋىپىگە دۇچ كېلىۋاتىمىز.

1981-يىلى، «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى» ئۇزۇن مۇددەتلىك كۆرەش ئارقىلىق، شەرقىي تۈركىستاندىن بىر قىسىم خىتايلارنى چېكىنىدۈرۈپ ئېلىپ كېتىش قارارىنى ئالغانلىقتى ھەمدە بۇقارارنى مەركەزگە يوللاپ تەستىقلاتقاندى (بۇچاغدا مەركەز تەبەتتىن خىتايلارنى چېكىندۈرۈۋاتاتتى)، «ەل شەرقىي تۈركىستانلىقلار بۇئىشتىن خوشال بولۇپ تۇرغاندا، خىتاي مىنىستىرلار كومۇتېتىنىڭ مۇئاۋىن باش مىنىستىرى ۋاك جېن تۇيۇقسىز تۇرۇمچىگە كېلىپ، «شىنجاڭنىڭ ئەھۋالى بىلەن تېخە تىنىڭ ئەۋالى ئوخشىمايدۇ، شىنجاڭدىكى خىتايلارنىڭ بىر مىنۇتمۇ سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىشغا مۇھتاج، شىنجاڭدىكى خىتايلارنىڭ بىر مىنۇتمۇ چېكىنىدۈرۈشكە بولمايدۇ» دەپ ئېلان قىلدى. ئۇنىڭ بۇسۆزىنى ئۇزۇنا مەدەمۇيا كى مەركەزنىڭ نامىدا قىلغا نلىغىنى بىلگىلى بولمايتتى، «ئاپتونوم رايونىنىڭ مەركەزنىڭ تەستىقىنى ئالغان بۇقارارى ماناموشۇنداق بىر كىشى تەرىپىدىن رەت قىلىنىدى. بۇ، كومۇنىستلارنىڭ ھاكىمىيەت يۈرگۈزۈشتىكى بىر چوڭ ئالاھىدىلىكى. ۋاك جېن بۇسۆزنى قىلىپ ئۇزۇن ئۆتمەي، «ئاپتونوم رايونلۇق ھۆكۈمەت» نىڭ رەئىسى ئىمايىل ئەمەت ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلاندى، شۇنىڭ بىلەن، خىتايلارنىڭ ھەرقايسى ئۇلكىلىرىدىكى خىتايلار خۇددى جاللادلارنىڭ قەبىلىسىدىكى تۇرغان شېھىنتالاردەك جان ئۇزدى.

لېكىن، چىن مۇستەملىكىچىلىرىنىڭ بۇئاتالمىش «تۇغۇت چەكلەش» ھەرىكىتى ئۇزۇنغا بارمايدۇ. خىتايلار نىڭ خەلقىمىزگە قارا تەقان بېسىمى قانچىلىك كۈچلۈك، ۋەھشىيانە تېرورچىلىق تۈسىنى ئالغان بولسا خەلقىمىزنىڭ قارشىلىقى شۇنچە زور بولىدۇ. خىتايلار ئۇز - ئۇزىدىن چېرىۋا تىدۇ ھەم كۈندىن كۈنگە غالجىر لاشتى. مۇستەملىكىچىلەرنىڭ قولى بىزنىڭ بىر گۇنا شېھىنتلىرىمىزنىڭ ئىنسىق قانلىرى بىلەن تولدى. قىسقىسى، بۇخەل ئەمىلىي پاكىتلار شۇقەدەر كۆپكى، كىشىنى ئازاپلايدۇ، قاتتىق ئېچىندۇرىدۇ. بۇھال پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ غەزىپىنى قوزغاپ قالماي بەلكى ۋەتەن سىرتىدا تۇرۇۋاتقان مىللىتىمىزنى يۈرىكىنى قاتتىق ئېچىندۇرىدى، ئانىسىدىن ئايرىلغان يېتىم بالىلارنىڭ ساتىقىنى ئېچىندۇرىدى، چىن مۇستەملىكىچىلىرىنىڭ يەنە بىر ۋەھشىگەرچىلىكى، ئۇلار بالىلارنى ئۇلتۇرگەندىن كېيىن، يېتىم قالغان بېچارە بالىلارنى ئېھلىغا قايتۇرۇپ بېرىدۇ، ئۇلار بۇبالىلارنى ئۆزلىرىنىڭ ئىنسانلىق ھەقلىرىدىن مەھرۇم قىلىپ، ئۇ

ز ۇ لمەت ئىچىدىكى شەرقى تۈركىستان

(بېشى ۋە بەتتە)

مۇھىم بولغىنى، بىزنىڭ ۋەتەن سىرتىدىكى ئاخبارات ۋاستىلىرى مەسئۇلىيەتسىزلىك ئەمەلىيەتتە ھەقىقى ئەھۋالنى دۇنيا غا ۋاختىدا ئاكىلىتالمايۋاتقانلىقى.

خىتاي كومموئنىستلىك پارتىيىسى، خىتاي يالاشتۇر ۋىش سىياسىتىنى يۈرگۈزۈش ئۈچۈن، شەرقى تۈركىستانغا ھەر تەرەپتىن قول ئۈزۈرتماقتا، بۇلار نىڭ ئىچىدە ئەڭ زور ھەرىكەت بولغىنى، شەرقى تۈركىستانغا خىتاي نىڭ يەتچىلەرچولۇك لاكىرىغا ئايلاندۇرۇشتىن ئىبارەت. ھازىر خىتاي نىڭ نىگئىيا، جېڭخەي ئۆلكىلىرىدىكى تۈرمىلەردە قاماقلىق ئازسانىدىكى جىنايەتچىلەرنى ھىساپقا ئالمىغاندا، پۈتۈن خىتاي نىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا قاماق جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنغان جىنايى ئىشلار جىنايەتچىلەر نىڭ كۆپ قىسمى شەرقى تۈركىستاندىكى تۈرمىلەردە قاماقلىق، ئۇلار نىڭ جازامۇددىتى توشقاندىن كېيىن، ھەممىسىنى شەرقى تۈركىستاندا ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش بەلگىلەنگەن.

خىتايدا جىنايەت ئۆتكۈزۈش نىسبىتى ئىنتايىن يۇقىرى، دېمەك، شەرقى تۈركىستاندا قامالغان جىنايەتچىلەر نىڭ سانمۇ ئىنتايىن كۆپ، بۇجىنايەتچىلەردا ئىم تو پلۇشۇپ تۈرمىلەردىن قېچىپ، بارغانلايىن دە ئوت قويۇپ، ئادەم ئولتۇرۇپ، شەرقى تۈركىستانىنىڭ ئامانلىقىغا ئىنتايىن زور تەھدىت سالماقتا، ھەتتا چوڭ تۈرمىلەرجا يلاشقان يەرلەردىكى يەرلىك خەلق كىچىلىرى سىرتلارغا چىقالمايدىغان ھالغا چۈشۈپ قالدى.

شەرقى تۈركىستاندىكى قانۇن ئورۇنلىرىمۇ بۇقەدەر زور جىنايەتچىلەرنى ئىدارە قىلىشقا ئامالسىز قالغاچقا، ئۇلار نىڭ زورا ۋانلىقىنى كۆرسەمۇكۆزەمەيلا قالماقتا.

خىتاي كومموئنىستلىك پارتىيىسىنىڭ شەرقى تۈركىستانىنى جىنايەتچىلەر لاكىرىغا ئايلاندۇرۇشتىكى مەقسىدى، شەرقى تۈركىستاندىكى خىتايلار نىڭ كۆچىنى زورايتىپ، يەرلىك خەلق قوزغىلاڭ كۆتەرگەندە، ھۆكۈمەتنى ئوتتۇرىغا چىقارماي تۇرۇپمۇ، شۇ يەردىكى خىتايلارئارقىلىق يەرلىك خەلقنى باستۇرۇشتىن ئىبارەت. بۇ، كومموئنىستلار نىڭ ئىچكى جەھەتتە يەكۈنلىگەن تەجرىبىسى.

گەرچە خىتاي نىڭ ئاساسى قانۇنىدا، «قانۇن ئالدىدا ھەممە كىشى باراۋەر» دېيىلگەن بولسىمۇ، ئەمما، شەرقى تۈركىستاندىكى قانۇن ئورگانلىرى ھوقۇقىنى قالايمىقان ئىشلىتىدۇ، قانۇن بويىچە ئىش قىلماستىن، بەلكى، ئادەمگە قارا پ مۇئامىلە قىلىدۇ. ئۇلار نىڭ يەرلىك خەلقنى ئۆزال قىلغان دىلولىرى سان - سانا قسىز، ئوخشاش ئىككى جىنايەتچى نىڭ، يەرلىك مىللەت تىنى بولغىنىغا ئېغىر جازا بەرسە، خىتاي مىللىتىدىن بولغان جىنايەتچى يېنىك جازا بېرىدۇ، قانۇن ئورگانلىرى دائىم مۇشۇقىلىشى بىلەن يەرلىك خەلقنىڭ نەپرىتىگە ئۇچرىماقتا. مەسىلەن، 1988- يىلى 15- ئاينىڭ 1-كۈنى، شەرقى تۈركىستاندا بىر خىتاي سەۋەبسىزلا، يەرلىك مىللەتكە بىر ئۇيغۇرنى ئېتىپ ئۆلتۈرۈۋەتتى، ساقچىلار نەق مەيدانغا يېتىپ كەلگەندىن كېيىن، ھەممىسىنى شەرقى تۈركىستاندا ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش بەلگىلەنگەن. بۇجىنايەتچىنىڭ ئاكىسىنى ئاكىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ بېرىش، ساقچىلار نەقمەيدانغا يېتىپ كەلگەندىن كېيىن، ساقچىلار كۆپلىگەن ھەلقىنى ئۆتۈپ كەتتى، ساقچىلار نىڭ كىشىلەرگە ھالىغا نچە ئوق چىقىرىشىغا ئەھۋالنى بايقىغان ئەممە، كومموئنىستلار ھۆكۈمىرانلىق قىلىۋاتقان شەرقى تۈركىستاندا مۇنداق بىر غەلىتە ئىشمۇبار، يەنى، ساقچىلار يەرلىك خەلق ئىچىدىكى زەھەرلىك چېكىملىك چەككۈچىلەرنى ئاسانلىقچە تۇتىۋالىدۇ، ئۇلار نىڭ ئەركىن ھالدا چېكىشىگە يول قويىدۇ، ھەتتا كۆپ - كۈندۈزلەردە ئاۋات بازارلاردا نەشىنىڭ پۇراقلىرى دېمىسىگىزغا ئۇرۇلىدۇ، ساقچىلار بۇنى كۆرمىدۇ، ئەممە چەككۈچىلەرخىتاي بولمىغىنى ئۈچۈن كارى بولمايدۇ، لېكىن ساقچىلار دائىم بۇقىلمىشىنى ئازسانلىق مىللەت تەرەكە قىلغان كەچىلىكنىڭ ئىسپاتى قىلىۋالىدۇ. ئازسانلىق مىللەت تەرەنىڭ زەھەرلىك چېكىملىك چېكىشىگە يول قويۇپ، ئۇلار نىڭ روھىنى زەخمى - لەشتۈرۈپ، پەيدىن - پەي ئۈزۈ - ئۈزۈدىن يوق قىلىش، كومموئنىستلار نىڭ شەرقى تۈركىستان خەلقىنى يۇرگۈزگەن يەنە بىر رەزىل سىياسى ۋاستىسى.

كومموئنىستلار ئەزەلدىن شەرقى تۈركىستاندىكى يەرلىك خەلقنى ئوتتۇرىسىغا زىددىيەت، ئۇرۇشنى چىقىرىپ، ئۇزۇنئارا كاللاسوقۇشتۇرۇپ، «ئۇزۇننىڭ يېنىدا ئۇزۇنمۇ قورۇش» سىياسىتىنى يۈرگۈزۈپ كەلدى. شەرقى تۈركىستان نام چىقتە «ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى» بولسىمۇ، ئەممە خىتايلار، شەرقى تۈركىستانىڭ شىمالىنى بۆلۈپ «قازاق ئاپتونوم ئوبلاستى»، «ئۆگگان ئاپتونوم ئوبلاستى»، جەنوبى تەرەپنى بۆلۈپ، «قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى»، «موڭغول ئاپتونوم ئوبلاستى» قىلىپ قويدى، ئۇنداقتا «ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى» نەگەكەتتى؟ بۇلار نىڭ ھەممىسى، كومموئنىستلار - نىڭ ئازسانلىق مىللەت تەرەنى پارچىلاش، بۆلۈش ۋە ئىچكى زىددىيەت پەيدا قىلىشتىكى زەھەرلىك چارىسى. شەرقى تۈركىستاندىكى ئۇيغۇر، قازاق، قىرغىز قاتارلىق يەرلىك خەلقلەر تارىختىن بۇيان خۇددى بىر ئائىلىدەك ئىناق ئۆتۈپ كەلگەن ئىدى يەقەت بۇمىللەت تەرەكومموئنىستلار نىڭ قولىغا چۈشكەندىن كېيىن، ئۇلار ئوتتۇرىسىدا ئورۇنسىز زىددىيەت تەرەپەيدا بولدى، كومموئنىستلار بولسا خىتايلارنى خوجايىنلىق يولىغا باشلىدى. كومموئنىستلار بۇنىڭ بىلەنلا قانائەتلىنمەي قالماي، قارا قولىنى دىنىي ساھەگەسۇنۇپ، دىنىي زاتلار ئارىسىدا پۈتۈن كۈچى بىلەن پارتىيە ئەزالىرىنى تەرەقىي قىلدۇرۇپ، ئۇلار نىڭ ئېھتىقادىنى مەجبۇرى ئۆزگەرتىشكە تىرىشتى ھەمدە ئۇلارنى پارتىيە ئۈچۈن تەغۇسىقات ئىشلىپ بېرىشقا مەجبۇرلاپ، دىنىي زاتلارنى شەرتسىزھالدا پارتىيەرەھبەرلىكىگە بويسۇنۇشقا قىستىدى. خىتاي ھۆكۈمىرانلىرىنىڭ يېقىنقى 10يىلدىن بۇيان «دىنىي ئەركىنلىك» نى يولغا قويۇشتىكى مەقسىدى، پەقەتلا دىندىن پايدىلىنىشتىن ئىبارەت.

50 نەچچەيىلدىن بۇيان، بىزشەرقى تۈركىستانلىقلار باشتىن ئاخىر، دېموگراتىيە، ئەركىنلىككە تەشنا بولۇپ كەلدۇق، شۇنداقلا، كومموئنىستلار نىڭ زورا ۋانلىق ھاكىمىيىتىنى ئۆزگەرتىپ، بىزنىڭ مىللى ئەنئەنىمىزگە، ھۆرۇرىمىزغا ھۆرمەت قىلىشىنى، بىزگە تېگىشلىك ھوقۇق ۋە ئاپتونومىيە بېرىشنى ئارزۇقىلىپ كەلدۇق، ئەممە، ئەمىلىيەت ئارقىلىق شۇنى چوڭقۇر تونۇپ يەتتۇقكى، بۇخىل ئېھتىماللىق زادىلا مەۋجۇت ئەمەس ئىكەن، كۆپ يىللاردىن بۇيان بىزنىڭ ئاخماق بولغىنىمىز يېتەرلىك ئەمدى ھەرگىزمۇئۇلار نىڭ تاتلىق سۆزلىرىگە ئالدىنما سلىشىمىزكېرەك، بىز خىتايدىكى بارلىق خىتاي مىللىتى تارتقان ئازاپتىن سىرت يەنە كومموئنىستلار نىڭ چوڭ خىتايچىلىقىنىڭ بېسىمىنى ۋە مىللى كەمسىتىشىنى تارتۇق، بىزھەرگىزمۇ كومموئ - نىستلاردىن مەھرى - شەپقەت كۈتمەسلىكىمىز، ئۇزۇنمىزنىڭ كىشىلىك ھوقۇقىمىزنى پەقەتلا ئۇزۇنمىزنىڭ كۈرىشىمىز ئارقىلىق قولغا كەلتۈرىشىمىز لازىم.

ھەمنەپەس

(تاماس)

تورمىدا يا تماق بوگون بىزلەرگە بىر مراس ئەمەس
اول يارانتقان تەكرىمىز بىزنى غەنە يا تسۇن دېمەس
بىركونى قۇنغالسا مىللەت ھەممە بىزدەك اويغونوب
بوۋەتەن خانىن لىرىغە بوزنىمىن بولغاي قەپەس

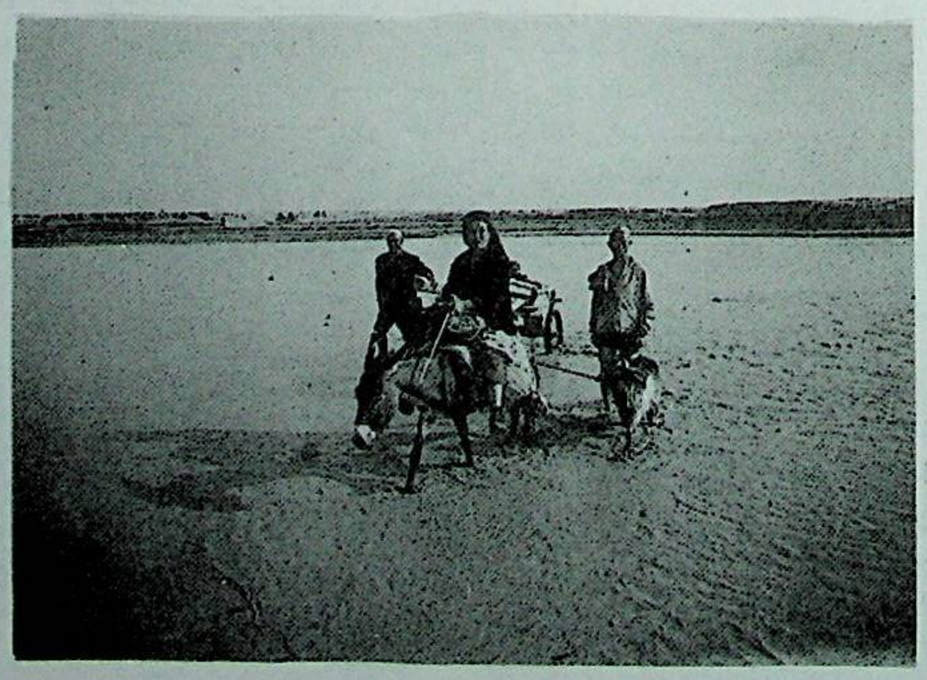
مىڭلىغانلار يا تتى نامەق تورمىدا مەھبۇس بولوب
دىنۋە تەن مىللەت اوچۇن دىللىرى غەمگە تولوب
اول اوزى تەختگە چىقىپ نامەق زولۇم قىلغانلىچۇ؟
خەلقارا دائىسپىسۇر ۋىجدانى يوق اوكوكلى پەس

سۇنقىلاپ قارشى دەپ توھمەت يېپنى تىز اولاپ
كوبلىگەن ئاخۇن زىيالىلارنى ھەم نامەق سولاپ
باشلىرىغا مىق قېقىپ بىرنەچچىكە اوراكولاپ
بىگوناخە لەقنى كوب اولتوردى جاللات كوكلى پەس

ئەي قەلەم بازغىن بولار قەلبىش نى بىر بىر ئال ھىساب
چونكى نامەق ھەممەزگە يىللە ربويى سالدى ئازاب
قورقوتوب بىر قىسمنى بىر قىسمنى ئالداب سلاپ
بىر سى بورى بىر سى تولكى قاغا قوزغۇن ھەم نەفەس

جاپاكەش شەرقى تۈركىستان دىخانلىرى

كەلدۇق

هۈسەيىن قارى ئىسلامى

دەۋەت كەلدى بىزلەرگە ،مەرھەمەت قىلىپ زىيارەتكە ،
قۇبۇل قىلىپ دەۋەتنى،مۇبارەك ئىبىيەتقىلىمى كەلدۇق.

قازا قىستا نغا ھۇرىيەت قوشۇلدى،بولۇپ جۇمھۇرىيەت،
مۇبارەك بولدى بۇيۇرتقا ،ئۇنى قۇتلۇقلىغىلى كەلدۇق.

قازاق،قىرغىز ،ئۇزبەك،ئۇيغۇرجۈملە لەدىن بىر تۇققان،
تىلىمىز بىر ،دىلىمىز بىر قۇچاغلاشماق ئۈچۈن كەلدۇق.

زىيارەت يولىدا بىزكۈرۈشكەن شۇ ۋەتەندا شلار ،
كۆزىدە قان ياش ،بىز ئۇنى سۈرىتكىلى كەلدۇق .

بولۇپ ۋەيران،سەرگەندا ن؛يەتمىش يىل زۇلۇم تارتقان،
يۈرەك باغرىلىرى كۆيگەن ،سالامەت دېگىلى كەلدۇق.

يا تلاردىن زۇلۇمكۆرگەن ،قېرىندا شتىن ۋاپا كۆرگەن،
ۋەتەن ،مىللەتكە باغلانغان مۇجاھىدكۆرگىلى كەلدۇق.

قازاق،قىرغىز ،ئۇيغۇرنىڭ بىرچىكىرداش ۋەتىنى ،
شەرقىي تۈركىستان يۇرت ھاۋاسىدىن نەپەس ئالما قتا كەلدۇق.

دۇنيا قىلدۇق خۇدا يىمغا ،بۇيۇرتنى سەن قۇتۇلدۇرغايسەن،
چۈنكى،ئۈزەك قادىر ،ئىگەمدۇرسەن،سەندىن پاناتىلەپ كەلدۇق.

يۈتكۈچەتارتتى خەلقىم زۇلۇم شۇقاتقۇرزالمىدىن ،
گۈمران بولغۇسى جايىل خىتاي،ئۇنى ئاگلاتماق ئۈچۈن كەلدۇق.

ئوغۇزخان ھەم ھونلارجىنى تۇمۇر ،بىزنىڭ ئاتالىرىمىز ،
پۈتۈن دونيانى تىترەتكەن ،ئۇنى ئەسلەتكىلى كەلدۇق.

يوقالدى جاھانگىر ،بۇدۇنيادا قالدى خىتاي يالغۇز ،
ئۇنىڭ ئەپتى -بەشەرسىنى پاش قىلماق ئۈچۈن كەلدۇق.

خىتايلار ھەددىدىن ئاشتى ،ھۇلۇك قالدى بەك يېڭىن ،
جاھان خەلقى بىزبىلەن بىرگە ،بىشارەت بەرگىلى كەلدۇق.

مۇجاھىدقەھرىمانلار ئالدى مىلتىقىنى،ئاخىركۈرەش قولىغا ،
ئاپىرىن دەپ كۆچ بولۇپ ،سەپكە قوشۇلغىلى كەلدۇق.

پۈتۈن دونيا خىتايلارغا قىلدى خىتاپ - چىقىپ كەت !
قوش قولومغا تايانىپ ئىلىپ ،ئۇنى قوغلىغىلى كەلدۇق !!

بۇيۇرت بىزنىڭ،ۋەتەن بىزنىڭ پۈتۈن بايلىقلىرى بىلەن ،
قولۇمدا بىرىيوغان ھۈججەت ،ئۇنى كۆرسەتكىلى كەلدۇق .

خىتاي زالىملىرى دائىم كۆرەگىلەپ بىلەلمىدى ئۆزىنى ،
ئەگەر چىقمىسا بۇيۇرتتىن ،تىرىكچە كۆمگىلى كەلدۇق !

خىتاي چىققان تۆشۈكنى ئەمدى ئەتمەي بولمايدۇ ،
قولۇمغا پالتىلار ئېلىپ ،تۆشۈكنى ئەتكىلى كەلدۇق.

خىتايلار ھېچبىرزامان كۆزگە ئىلغان ئەمەس يۇرت ئىگىلىرىنى،
جاھانغا ئاجايىپ تۆھپە قوشقان ،تارىخىمىزنى ئېلىپ كەلدۇق.

بۇدۇنيا ھۆرلۈككە چۆمدى،ھوقۇقسىز قالمىدى ھېچكىم ،
خىتايلار كۆزيۇمۇپ ئۇخلىۋالدى،ئۇنى ئوغاتقىلى كەلدۇق.

خىتايلار بىلىمسىزدى كىم قالدى ،زۇلۇمما -ئاساراتتە ،
جىمى ئىنسانكارامەتتە ،ئۇنى ئاگلاتما قتا كەلدۇق.

خىتايلاردىيورکى بىزلەرنى: « بۇبەكمۇبىر ئاجىز »،
ئەزەلدىن باش ئەگمىگەن ساگا ،ئۇنى بىلدۇرمەككە كەلدۇق.

ئەگەر خىتايلار تېنىچلىقچە چىقمىسا يۇرتىمىدىن ،
قىلارمەن ظالىمۇيران ،ئۇنى ئاگاھلاندۇرماقتا كەلدۇق.

پۈتۈن دۇنيا تىكىلدى خىتايغا ،ھەممە بىرلىكتە ،
ھېچبىرىمىزگە قاچالمايس ،ئۇنى توسماق ئۈچۈن كەلدۇق.

تۇغۇت چەكلەر خىتايلار ،بۇۋاقلارنى تاشلاپ ئەخلەت ،
ئانىسىنىڭ قوسىقىنى يارغان،شۇقولۇگىنى چانىغىلى كەلدۇق.

ساپ ھاۋاسى بۇلغاندى ،جاگگال بولدى كۆزەل لوپنۇر ،
توختات خىتاي!ئاتومىگىنى،بايانات ئېلان قىلىپ كەلدۇق.

ئەجەپ ۋەھشىدۇر خىتاي ،جاھان خەلقى ئالدىدا بىنامۇس ،
شۇگا ،يوق ئۇنىڭدا ۋىجدان ، لەنەت ئۈچۈن كەلدۇق .

جاھان خەلقى قارشى ،قالمىدى ساگا مەغرۇرلۇق،
پات ئارىدا باش ئىگىسەن ،ئۇنى ئاگلاتقىلى كەلدۇق.

كىمدىڭ سەن،زۇلۇم سېلىپ يۇرتىمغا ،مۇشتۇمىڭ زور ،
ئالالما يسەن توشقانىنىمۇئاخىر ،ئۇنى بىلدۇرمەكئۈچۈن كەلدۇق.

توختىماي مىليونلاپ كەلدى خىتاي ،قىلىپ يۇرتنى پاسكىنا ،
ئەركىن ،باراۋەرلىك ئالەمگە ،ئەۋزەمۇنماق ئۈچۈن كەلدۇق .

قۇرۇلتاي ئاچتۇق ئۇيغۇرلار ،ئۇنىلۇك ئاۋازبىلەن دۇنيا غا ،
بېرىلگەن شىكايىتنامىز «خىتاپ » دا ،جاۋاپ ئاگلىغىلى كەلدۇق.

بۇدۇنيا بىزگە تاركەلدى ،خىتايلارچىقمىدى يۇرتىدىن ،
مۇقەددەس ئىسلامىنى ،شەھادەت قىلغىلى كەلدۇق .

بۇدۇنيا تۇتاشقان ،ھەممە ئىنسان باغلاشقان ،
خەۋەرسىز ،دۇنيا بىزدىن؟،ئۇنى بىلمەك ئۈچۈن كەلدۇق .

خىتايلار ئۇلتۇرمەكتە ،دېمۇكىرا تىيە تىلىگە نىلەرنى،
ئادۇكات يىتىشمەيدۇ ،ئۇنى ئاگلاتماقئۈچۈن كەلدۇق .

خىتايلار ئىنسانيامان ،دۇنيا غاچاك بالماق،
دەلىلى شەرقى تۈركىستان ،ئۇنى ئاشكارلىغىلى كەلدۇق .

خىتايلارکۆرمىدى ،بۇگۈنكى موسكۋانى كۆزى كور ،
كىپرىمىل كۆيۈپ كۈل بولدى ،ئۇنى كۆرسەتكىلى كەلدۇق.

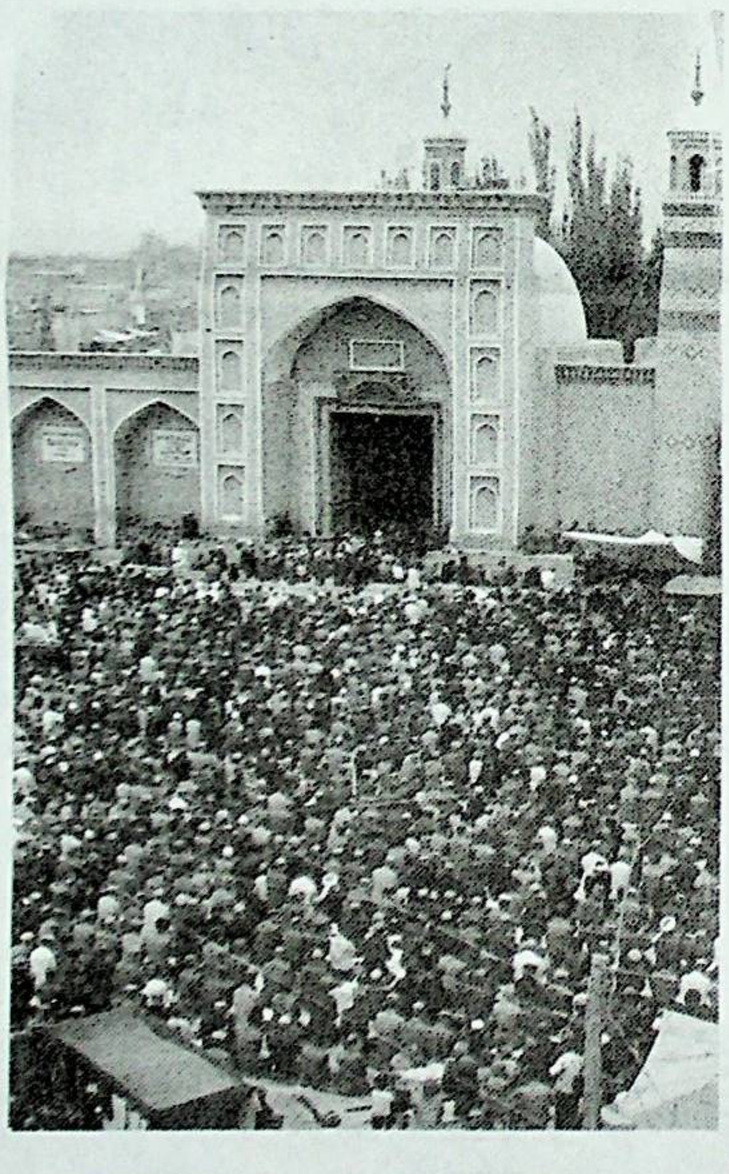
بولدى قىل مىللىتىمگە قىلغان ۋەھشىلىگىنى ،
ساگا ئۇلۇم ئاپەت ۋەھىمىسى ،ئۇنى ئاگلاتقىلى كەلدۇق.

قېنى مارکس ،قېنى لېنىن سەن جوقۇنغان ،
ھەيكەل بولۇپ چېقىلدى ،ئۇنى كۆرسەتكىلى كەلدۇق.

خۇدانىڭ ئادىتىدۇر ،زالىملارغاجازا بەرمەك ،
خىتايلارغانۆۋەت كەلدى،ئۇنى ئاگلاتقىلى كەلدۇق.

ساراگىلىقتاپەقەت بىر ،ئۇلۇقنام ئالغان ماۋزېدۇڭ،
قالدۇق كومۇنىست خىتايلاردىن ھېساپ ئالغىلى كەلدۇق

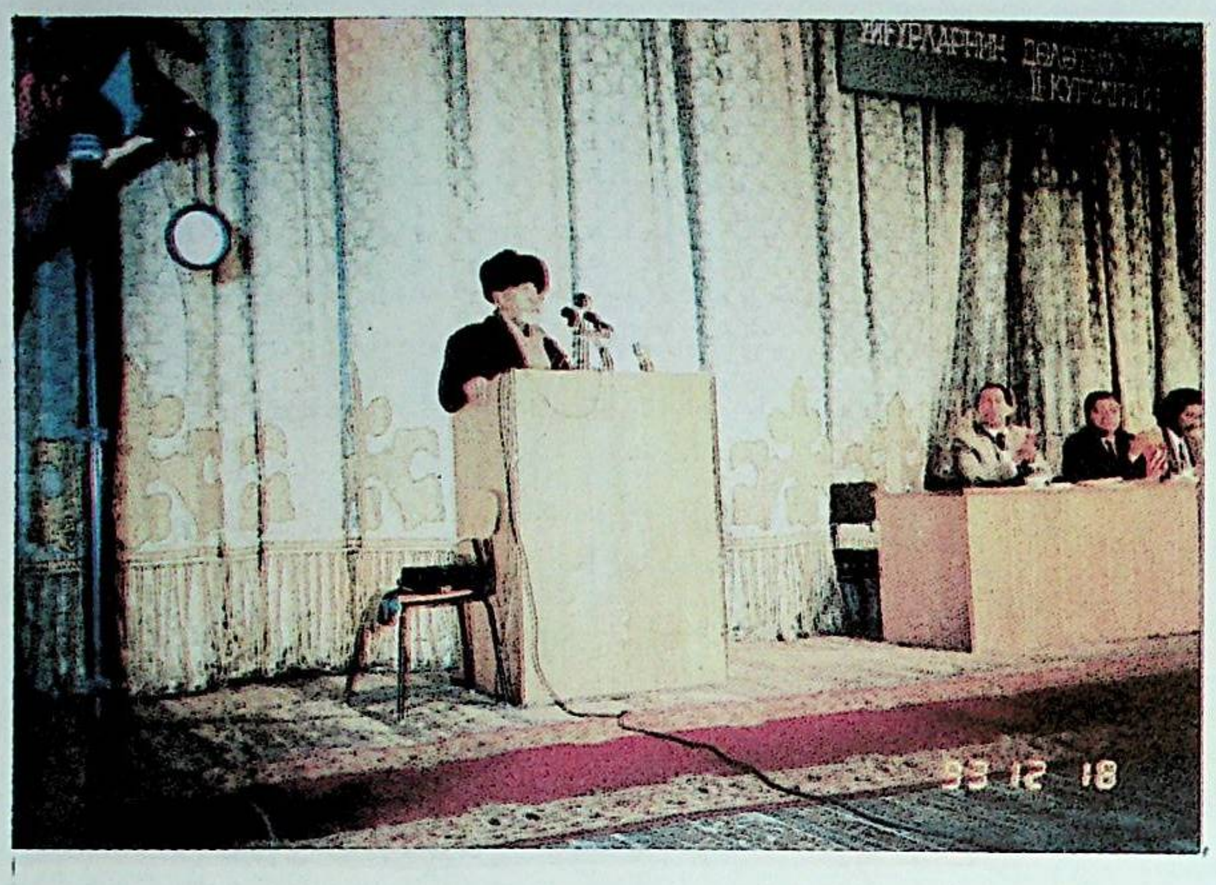
ئەي ،باتۇرمىللىتىم غەيرەت بىلەن ئالغا !
قۇتۇلما قتا پۇرسەت كەلدى ،بىشارەت ئېلىپ كەلدۇق . !

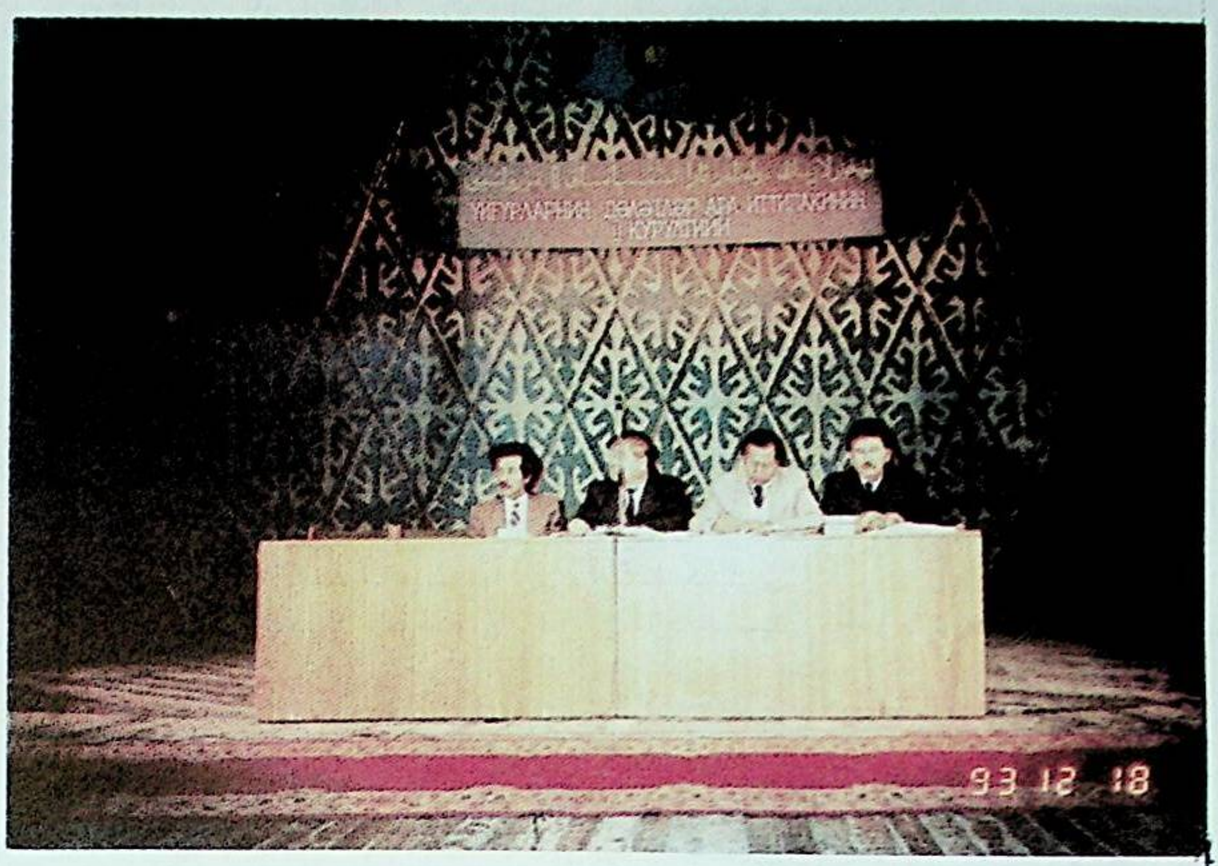
قىسقا خەۋەرلەر

ئۇزۇنخەۋەر ئەمەس : ئۆتكەن يىلى 4 - ئايدىن ھازىرغا قەدەر ،خىتايدا 10 قېتىم تەيۋەنگە ئايرۇپىلان قاچۇرۇش ۋەقەسى يۈزبەردى،بۇنىڭ بىلەن،دۇنيادا ئايرۇپىلان قاچۇرۇش تارىخىدا رېكورت يارىتىلدى .
ئايرۇپىلان قاچۇرۇش ۋەقەلىرى ئاساسەن كومۇنىستلىك ھاكىمىيەتكە قارشى تۇرۇش سەۋەبىدىن كېلىپ چىققان .

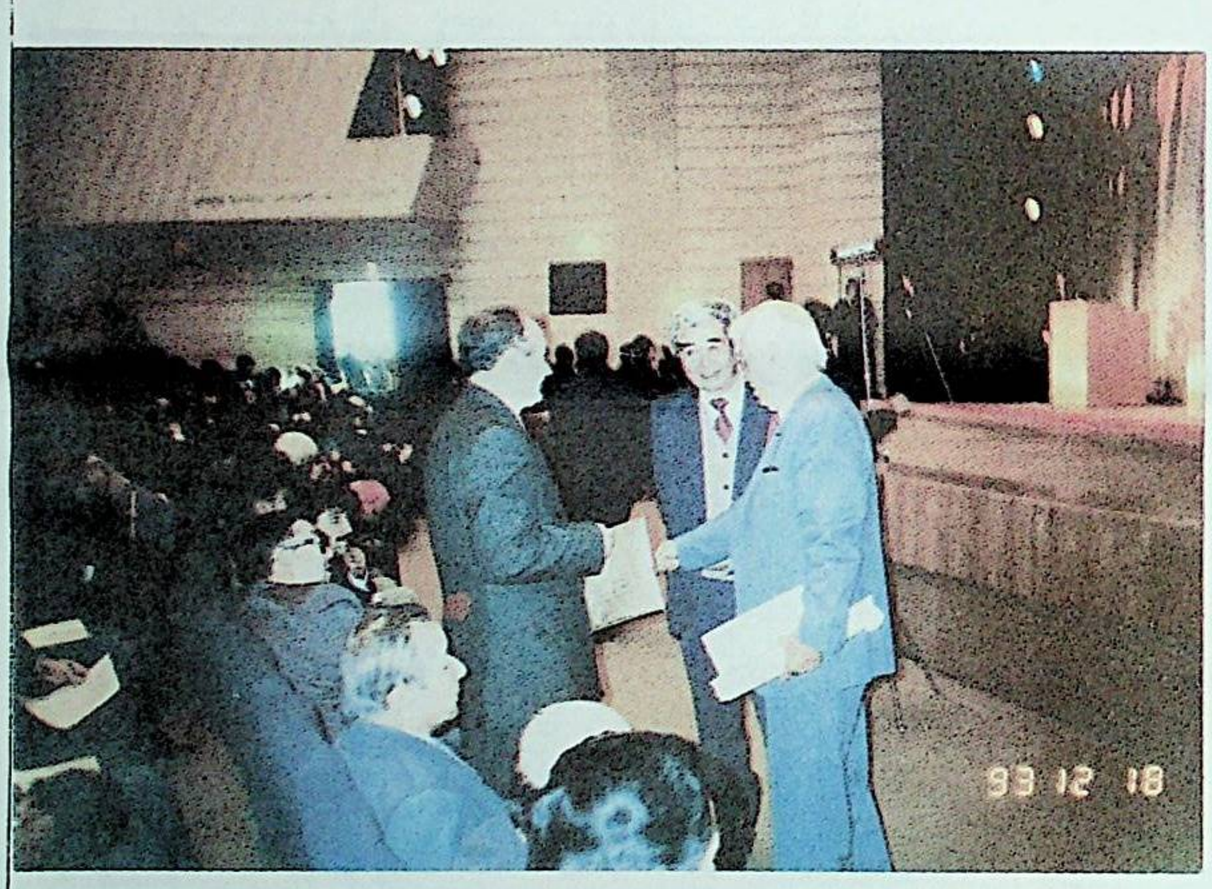
ئۇيغۇرلار تىلىك دۆۋە تىلەر تارا ئىستىپا قىلىنىڭ
2 - نۆۋەتلىك قۇرۇلتىيمىز كۆرۈنۈشلەر

قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى يىغىندا سۆز قىلماقتا

قۇرۇلتاي يىغىنىغا رەئىس ھىنىسىدىن بىركۆرۈنۈش

« شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى ئازاد قىلىش »
ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ رەئىسى مۇھەممەت ئىمىن
ھەزرەت قۇرۇلتاي رەھبەرلىرى بىلەن بىرگە

قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى سۆز قىلماقتا

يىغىن ئارىلىغىدا قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى
ئۆز ئارا سۆھبەتلەشمەكتە

يىغىن زالىدىن بىركۆرۈنۈش